

EMEK

Sosyalizme ve demokrasiye karşı zorbalık

6

INSTANT

İKTİDARIN BASKI ÇABA

SADUN AREN

Son günlerde demokratik haklara ve sosyalist harekete karşı resmi hükümet baskısında elle tutulacak kadar belirgin bir yoğunlaşma olmuştur. Gerçekten, boykotlar, işgal-ler ve anti-emperyalist gösteriler do-layısıyla haklarında takibata girilmiş olan öğrenci sayısı çok kabardır. Ay-rıca kitap toplatmaları ve yazarlar hak-kında açılan davalar da hızla artmak-tadır. Davaların tutuklu olarak görül-mesi usulü de tekrar canlandırılmak istenmektedir. Nihayet -ve belki hep-sinden vahim olarak- aralarında TÖS gibi öğretmenlerin yarısından çoğunu kapsayan bir teşekkülün de bulundu-ğu 19 dernek hakkında sudan bir ge-rekçeyle kapatılmaları için tahkikat açılmıştır. Kısa bir süre önce de, yur-dun çeşitli yerlerinde şubeleri de bu-lunan Demokratik Devrim Derneği hakkında gene sudan ve geçersiz bir gerekçeyle tahkikat açılmış ve Der-nek, tahkikatın sonuna kadar kapatıl-mıştır.

Bütün bunlar, vatandaşın Anaya-şa ile teminat altına alınmış olan de-mokratik haklarına yöneltilmiş saldır-lardır. Sosyalist hareket ve onun ta-banını teşkil eden işçi ve emekçi sı-nıfları, demokratik haklara yöneltil-miş olan bu saldırılara elbette karşı çı-kacak, demokratik hakların daraltılma-sına göz yummak şöyle dursun, tersi-ne daha da genişletilmesi için müca-dele edecektir.

Demokratik haklar ve özellikle sos-yalist hareket üzerindeki baskıların yoğunlaştırılmasının amaç ve ne-denlerini ortaya koymak, buna karşı yürütülecek mücadele bakımından da önemlidir.

Bilindiği gibi memleketimizde iş-çi sendikaları geç ve güdümlü bir şe-kilde kurulmuş oldukları halde, kısa zamanda büyük güç ve etkinlik ka-zanmışlar ve üyelerine -ki çoğunlukla büyük iş yerlerinde çalışan işçilerdir- oldukça ileri haklar sağlanmışlardır.

Son sıralarda, asgari ücretlerin bütün yurt çapında yükseltilmiş olması ve emeklilik haklarının geliştirilmesi de bu yönde atılmış önemli adımlardır.

Oysa, bilindiği gibi, sermayedar sınıflar memleketin kalkındırılması ha-reketini (ki bu kendilerinin daha da zenginleşmesiyle aynı şey demektir) sadece işçilerin sırtından yürütmek is-terler. Bundan ötürü de, işçi hakların-daki gelişmelerin işgücü maliyetini artırdığından, bu şartlar altında mem-leketi kalkındırmanın (kendilerinin daha zengin olmalarının) mümkün ol-madığından yakınmakta ve işçi sınıfı-na 'dur' demenin artık zamanı geldiği-ni söylemektedirler. Diğer taraftan sosyalist hareket, partisi, çeşitli der-nekleri ve yayınlarıyla işçi sınıfı hare-ketlerini desteklemektedir. İşte bütün bu oluşumlar sermayedar sınıfları de-rin bir şekilde rahatsız etmektedir. Bunlar Hükümetin bu konularda ke-sin ve sert tedbirler almasını istemek-te ve bu yönde Hükümet üzerinde baskı yapmaktadırlar. Adalet Partisi iktidarının aşırı (sol) akımlarla müca-delede acz gösterdiğini ısrarla tekrar-lamak, bu baskının en bilinen ve yay-gın şeklidir.

Bu arada, pek yaklaşmış olan se-çimlerde kendisini iktidara nam-zet gören CHP yöneticileri de, serma-yedar sınıfların güvenini kazanmak zorunluğunu duymakta ve sosyalist akıma karşı çıkmaktadırlar. Böylece, sermayedar sınıfların iki büyük parti-si bu konuda fiili bir koalisyon kur-muş bulunmaktadır. Son sıralar-da demokratik haklara ve sosyalist ha-rekete karşı baskıların yoğunlaştırıl-masının nedeni işte bu koalisyonun fi-ilen gerçekleştirilmiş olmasıdır.

Demokratik haklara ve sosyalist harekete karşı yöneltilmiş olan baskı-ların yoğunlaştırılmış olmasının daha uzun vadeli diğer bir amacı, sosyalist hareketi yozlaştırmak ve sermayenin doğrultusunda tutmaktır.

Bilindiği gibi memleketimizde sosyalist hareket bir yandan hızla ge-lişmekte, diğer yandan da kendi için-de bir arınma mücadelesi vermekte-dir. Bu durumda, sermayedar sınıflar-ının baskılarını artırması, sosyalist ha-reket içindeki mücadelede tavizkâr eğilimlerin kuvvet kazanması gibi bir etki yapabilir. Gerçekten, yurdumuz-da artık, sermayedar sınıflar için, bir sosyalist hareketin ve onun partisinin varlığına tahammül zorunluğu vardır. Böyle olunca, sermayedar sınıfların bütün gayretlerinin sosyalist hareketi ve onun partisini yozlaştırarak, onun etkin bir kuvvet olmaktan çıkmasını sağlamak noktasında toplanacağı açıktır.

Özetleyecek olursak, Hükümetin demokratik haklar ve sosyalist hareket üzerindeki baskılarının artma-sının kısa vadeli amacı, işçi sınıfının artan ekonomik taleplerine 'dur' diye-bilmek, uzun vadeli amacı da, işçi sı-nıfının siyasi hareketini (sosyalizmi) yozlaştırmaktır. Baskıların seçimlere yaklaşan şu sıralarda artmasının ne-deni ise, sermayedar sınıfların muha-lefetteki partilerinin, özellikle CHP'nin de bu konuda AP ile anlaşması, onun-la zımnî bir koalisyon yapmış olması-dır.

Demek oluyor ki, hakim sınıf par-tilerinin öğrencileri hapse attırmak, ki-tap toplatmak ve dernek kapatmak-tan, kuyudan adam çıkarmağa kadar varan bütün hareketlerinin temelinde sermayedar sınıfların çıkarları yatmak-tadır.

Bu durumda sosyalistlerin yapaca-ğı mücadele, sermayedar sınıflar-ının ve onların partilerinin hareketleri-nin altında yatan bu sınıfsal çıkar ve maksatları olanca açıklığıyla emekçi halka anlatmak, onların baskılara kar-şı direnmelerini sağlamak şeklinde o-lacaktır. Unutmamak lâzımdır ki, bur-juva demokratik hakları sonuna kadar geliştirmek te, burjuvazinin değil, iş-

KIRAT DİZGİNLERDEN ŞİKÂYETÇİ

çi ve emekçi sınıfların görevidir. Bundan ötürüdür ki, demokratik mücadele sosyalist mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır.

Baskıya karşı mücadelenin yolu, ondan sakınmak, ona intibak etmek değil, fakat topluca ona karşı çıkmak, onu göğüslemektir. Demokratik haklar ancak bu yolla geliştirilir, faşizm (eğer böyle bir şey söz konusu olsa bile) ancak bu yolla önlenir.

Bu vesileyle pratik önemi büyük olan bir konuya da dikkatleri çekmek isteriz. Bilindiği gibi topluca yürütülecek olan bu mücadelede, elbette ki, herkes değil fakat ancak bazı kimse-ler işlerinden, hürriyetlerinden yoksun bırakılıp perişan edilmek istenirler. Bunlara yalnız manevi değil mad- dî yönden de destek olmak ve bu maksatla bir yardımlaşma sandığı kur- mak acil bir zorunluk, bir görev halini almıştır.

Son olarak yurdumuzda faşizmin kolay kolay kurulamayacağına da işaret etmek isteriz. Sermayedar sınıfların iktidarlarını zor kullanarak yürüt- meleri demek olan faşizm, bu sınıfların güçlü (yapıcı ve becerikli) ve itibarlı olmaları halinde mümkündür. Gerçekten, memleketi kalkındırarak güçte ve orta sınıfları, özellikle ordu- yu ve gençliği peşinden sürükleyebi- lecek bir itibarda olmayan sermayedar sınıfların zorbalık (faşizm) yapabil- melerine, elbette ki, imkân yoktur.

Memleketimizdeki sermayedar sınıflar bu her iki nitelikten de yok- sundur. Baskı tedbirleri özentidir, beyhude çabalardır.

İktidara geldiği ilk günden beri teminat müesseseleri ile gittikçe arası açılan A.P. iktidarı savcılara baskılar yapmak, Danıştay kararlarını dinlememek, Yüksek seçim kuruluna kıyasıyla saldırmak serisinin ikinci devresine 1969 sonrası Meclise yeni Danıştay ve T.R.T. kanun tasarıları sevk ederek girecek gibi gözük- mektedir.

1961 Anayasasının kendilerine verdiği yetkiler ve görevler çerçevesinde, te- minat müesseselerinin oynadıkları rol, sandığa dayanan siyasî iktidar iradesini Anayasa ilkeleri içinde kalmaya zorlamak ve siyasî iktidara karşı bir yandan hu- kuku diğer yandan ise bağımsız yürütülmesi gereken hizmetlerin (Üniversite, Radyo gibi) selametini korumaktır.

27 Mayıs Devrimi ile iktidarı **ele geçiren kadro** 1950-60 devresinin alabildiği- ne sorumsuz, denetimsiz ve bürokrasiyi gittikçe eriten D.P. idaresine tepki olarak düzenlediği 1961 Anayasasında iktidarın her istediğini yapmasına imkân vermeyen bir sistemi orta yere koymuştur. Sandıktan çıkmakla akan suları durdu- racağını sanan A.P. iktidarı ise şöyle ağır tadyıla memleket idare etmesini engel- leyen teminat müesseselerine bir taraftan bu bakımdan kızar ve örneğin grevlerin ertelenmesi için verilen Bakanlar Kurulu kararları ile yabancı sermaye ortaklığıyla kurulacak müesseselerin faaliyete geçmesinin Danıştayca durdurulması, Üniver- sitelerden Türkiye'nin çıkarlarını savunan seslerin yükselmesi, Yüksek Seçim Ku- rulunun haddini bilmeyerek (!) A.P. listelerini iptal etmesi (diğer partilerinki iptal edilirse bu doğru bulunmaktadır) ve T.R.T. nin Ulusal Bağımsızlık, Devrim- cilik gibi sözler söylemesi karşısında şeytan görmüşe dönerken; diğer taraftan da teminat müesseseleri ile arasındaki bu uyumsuzluğun ve elinin kolunun tamamıyla serbest bırakılmamasının emekçi sınıfların bilinçlenme ve iktidar mücadelesi yap- ma çabalarına dolaylı da olsa yardımcı olacağını düşünerek, çok daha fazla ürk- mektedir. Zira yalnızca bürokrat tepkilerin nihayet iktidardaki ekibin değişmesi- ne kadar gidebileceği halde, giderek güç kazanan sınıfsal tepkilerin sonuç ola- rak iktidardaki sınıfın değişmesine kadar varacağı bilinmektedir.

Emperyalizmin etki alanındaki Türkiye'de, Sosyalistlerin iktidar mücadelesi ve- rirken komprador kapitalist iktidarıyla teminat müesseseleri arasındaki bu çeliş- kiye önem vermeleri ve olumlu yönde etkilemeye çalışmaları şarttır. Bu çeliş- kinin değişken olduğu ve bu değişkenliğin emperyalizmin takinacağı tavır, ikti- darın bürokrasiyi tatmin etme derecesi gibi etkenlere bağlı olduğu unutulmama- lıdır. Diğer taraftan işbirlikçi A.P. nin «türlü-çeşitli» Amerikan yardımlarına da- yanarak, Aramco-mürteci ortaklığı ile halkın hislerini sömürerek ve sosyalistlere yapılan açıkça kanunsuz baskıları arttırarak ayakta tutmaya çalıştığı sömürü düze- ni, birçok bakımlardan teminat müesseselerimize ve bürokrasiye ters gelmekte ve bu meşum zincirin kırılması için olmasa bile- gevşetilmesi için A.P. iktidarı ile verdikleri gizli savaşın yakından izlenmesi gerekmektedir.

Gerçekten bugünün şartlarında Teminat Müesseseleri önemli sorumluluklar ta- şımakta ve toplumsal durumları elverdiği ölçüde, ilerici bir rol oynamaları mümkün olmaktadır. Elbette ki bu müesseselerin doğrudan aktif mücadelenin içi- ne dalıp bayrak elde yürümeleri ne istenebilir ne de düşünülebilir. Hâkim hük- münü verirken, memur görevini yaparken, profesör dersini okuturken, T.R.T. ci yorumunu hazırlarken şüphe yok ki kanunlar ve nizamlar çerçevesinde kalacaktır. Ama bu kanun ve nizamları olaylara uygularken iki yol tutmak imkânı vardır ki bu tercih yerine getirilecek olan fonksiyonun ilerici derecesini tayin edecektir? Anayasamızın 153. maddesinde de dolaylı olarak ifade edildiği gibi Anayasa hükümlerinin devrimlere uygun ve çağdaş uygarlık düzeyine erişilmesini sağla- yacak şekilde yorumlanması şarttır. Bu şekilde bir yorum yapılırken : 1 — Tür- kiyenin geri bırakılmış bir ülke olduğu 2 — A.P. iktidarının sömürü düzeninin o düzenden beslenen savunucusu olduğu 3 — Türkiye'yi bu çemberden emekçi sı- nıflar iktidarından başka hiçbir formülün çıkaramayacağı dikkate alınmak gere- kir. Böyle yapılmayıp tarihin akışına ve orta yerde apaçık duran gerçeklere sırt çevirecek veya kayıtsız kalarak yüzeysel ve kuru bir anlayışla dar sınırlar içine hapsedilmek ise yanlış yolu tutmak olur. İlericilikle uzaktan yakından hiçbir ilgi taşımaz.

Türkiye'yi süratli gelişimler bekliyor. 1969 seçimleri yeni formüllere gebe... Emperyalizmin kırıltı eti komprador-kapitalizmi ile (bürokrasiye hoş havalar çala- bilecek olan) ortanın solu arasında bir koalisyon hazırlayacak gibi gözüküyor. Ya böyle bir ortaklığın sahte reformcu görünüşü ile bürokrasi uyutularak teminat müesseselerinin sesi kısılmaya çalışılacak ya da kırat kendi başına ve peşpeşe T.R.T., Danıştay, Üniversite, Anayasa Mahkemesi gibi engelleri atlamaya kalkı- şacak.

Bu iki ihtimal arasında sosyalistler kendi örgütlenme ve bilinçlenme çabala- rını, hep en önemli sorun olarak önde tutarken, bürokrasinin ve küçük-bur- juvazinin ilerici taraflarının olumlu yönde seyretmesine gayret etmeyi de ihmal etmemelidirler.

SOSYALİZM İÇİN

Yalçın KÜÇÜK arkadaşımızın Londra'dan gönderdiği ve EMEK'in 3. sayısında çıkan «Gençlik Hareketleri ve Sosyalizm» başlıklı yazıyı eleştiren yazısı ile, Hüseyin Ergün'ün bu eleştiri üzerindeki düşüncelerini birlikte yayınıyoruz.

DOĞRU GÖZLEM - YANLIŞ SONUÇ

YALÇIN KÜÇÜK

Emek'in üçüncü sayısında H. Ergün'ün gençlik hareketleri konusunda bir yazısı çıktı. Yazının bir çok bakımlardan ilginç bulduğunda kuşku yok. Fakat herhalde en ilginç yanı, doğru gözlem ve çözümlenmelerden son derece tehlikeli sonuçlar çıkarmasıdır. Bu noktadan, yazının klâsik bir örnek olarak hatırlanması mümkündür.

Yazının doğru olan gözlem ve çözümlenmelerine eklenecek bir şey yok. Bunların tekrarlanması da gerekli değil. Zaten yanlış sonuçları görebilmek için, sadece sonuçlara bakmak yeter. Çünkü çözümlenme ile sonuçlar birbiri ile ilintili olmayan iki ayrı bölüm.

H. Ergün'ün birinci sonucu şu : «Ana örgüt, teori ve eylem plânında kendine çeki düzen vermeli, sosyalist gençliğe kendisini kabul ettirecek nitelikte olmalıdır.» Kim bu sosyalist gençlik? H. Ergün tanımını veriyor : «Gençlik ortamı bir küçük-burjuva ortamıdır. Sosyalist gençlik bu ortam içinde-işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş ve onu yaymağa çalışan- bir kesimdir.» Yani, kısaca, H. Ergün'e göre, ana örgütün, sosyalist partinin, küçük-burjuva kaynaklı, küçük-burjuva ortamı içinde eylem yapan, bu ortamı etkilemeğe çalışan ve dolayısıyla bu ortamdaki, bir ölçüde de olsa, etkilenmesi söz konusu olan sosyalist gençliğe göre kendisini ayarlaması gerekir. Pekiyi ama, neden? Hangi somut amacı gerçekleştirilmek için, ana örgütten böyle bir politikanın izlenmesi talep ediliyor, burası açıklanmağa değer bulunmamış.

Yazarın gerekçesi bilinmez ama, şu kadarının açıklıkla bilinmesi gerekirdi, sosyalist örgütün eleştirilmesi - ondan, kendisine, çok genel bir deyimle, çeki düzen vermesini istemek değil - başka şeydir; sosyalist bir örgütün küçük burjuva kaynaklı bir sosyalist topluluğun isteklerine göre biçimlenmesini beklemek bambaşka bir şeydir. Birincisine duyulan ihtiyaç, hiçbir zaman, ikincisinin gerekçesi olamaz ve bir sosyalist örgütün, küçük burjuva radikalizminden çok daha başka endişesi olması yadırganacak bir özellik olmaktan çok uzaktır.

Yazarın ikinci sonucu daha az önemli ve daha az kategorik değil : «Ana örgüt, gençliğin enerjisini mutlaka değerlendirmeli, onu engellemeğe değil yönlendirmeye çalışmalıdır. Bu enerjiyi yanlış eylemlerden doğru eylemlere kaydırmalıdır. Dışa dönük eylemlerde bunun çok büyük bir destek olması mümkündür.» Tekrar da olsa, şunları söylemek yararlı. Yazar burada, genel olarak gençlikten ve onun eylem halindeki enerjisinden söz etmektedir. Ve varsaymaktadırları ki bu enerji her zaman yönlendirilebilir ve doğru eylemler için kullanılabilir.

Pekiyi, yine, neden? Yazarı bu sınırsız volanarizme götüren gerekçeler nelerdir? Egemen güçlerin, kapitalist ya da toprak ağası-kapitalist güçlerin, karşısına düşen, ona direnen her küflenin sonuna kadar kullanılabilecek bir silah olduğu düşüncesi nereden geliyor? Böyle bir şeyin bazı durumlarda yapılacağı bir an için kabul edilse bile, bunun hiç mi fiyatı olmayacak?

Burada da söylenecek şey aynıdır : Egemen düzenin çelişkilerini bilmek, bunlardan zaman zaman yararlanmak başka şeydir, bunlar, sosyalist strateji için, her zaman gözefilmesi ve kullanılması gerekli bir güç olarak düşünmek bambaşka bir şeydir. Gençlik, öyle zamanlar olurki, sosyalist eylem için kullanılamaz; öyle zamanlar olurki kullanılması ancak yararından büyük bir fiyatla mümkündür. Böyle zamanlarda örgütten istenecek olan sadece bu eylemin karşısında olmasıdır.

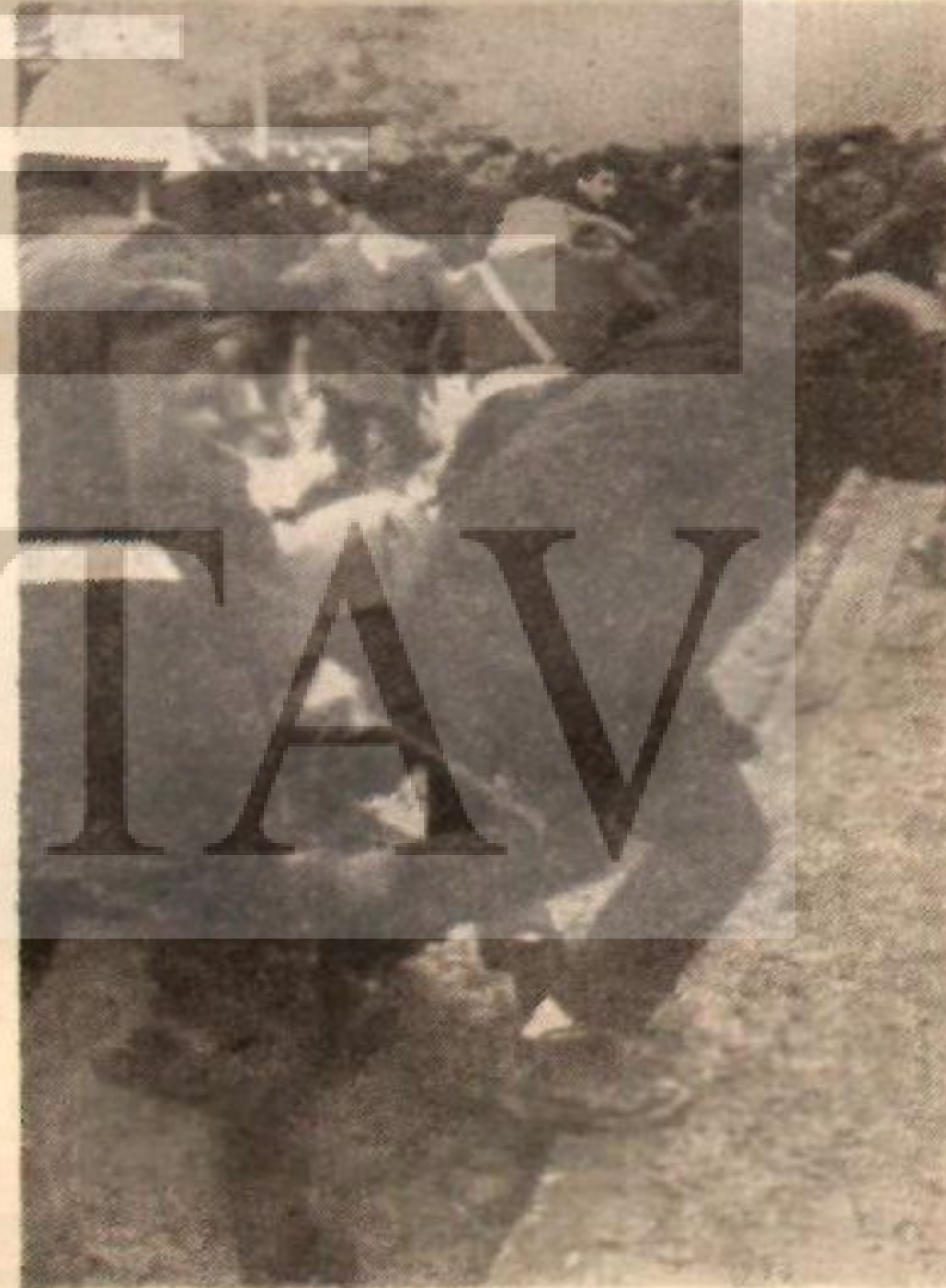
Kimse, başta kendisi olmak üzere, kimseyi aldatmağa çalışmamalıdır. Artık üniversiteye dönük gençlik hareketlerinin yararının, zara-

rının çok gerisine düştüğünün kabul edilmesi zamanı gelmiştir. Yine kabul edilmelidirki, bunun alması da köycülük haftaları geleneğinde köylere dağılmak değildir. Ama nedir? Bu sorunun cevabını aramak, gençliği kütle olarak eylemde tutmak isteyenlere düşer, herşeyden önce. Bundan kuşku olanlara değil.

H. Ergün'ün üçüncü sonucu öncelikleri bastırarak özellikte : «Gençliğin enerjisi örgüt içinde bürokratlasmaya karşı bir dinamizm ögesi olabilir. Gene, legal mücadelenin bir sonucu olarak, örgütler, zamanla, kurulu düzenin kalıplarına uymağa başlarlar. Gençliğin enerjisi bu sakıncayı da en aza indirmekte olumlu bir etken olabilir. Bu enerjiyi örgüt içinde bürokratlasmaya ve düzenle uyuma eğilimlerine karşı kullanmanın yollarını ana örgüt bulmalıdır.» Neden? Niçin? Nerede bunun örneği görülmüş? Gençliğe bürokratlasmının panzehiri olma özelliğini veren nedir? Gençliği mi? Sorumsuzluğu, ya da üretim sürecinin dışında oluşumu? Yoksa bu düşünce son yılların dünya olaylarından çıkartılan ampirik bir genelleme mi? Bu durumda, yazar, eylemdeki bazı gençliğinde görülen anti-bürokratlasmın, anti-sosyalizm için bir maske olduğunu nasıl görmez? Ve öte yandan sosyalist ülkelerde bürokrasiye karşı savaşın temel hedefinin küçük-burjuva kaynaklı gruplar olduğu ve bunun en son Çin'de tekrarlandığı dikkatlerden nasıl kaçar? Üstelik örnekler sadece, küçük-burjuva kaynaklı sosyalistlerin bürokratlasmaya karşı bir dinamizm ögesi oluşunu değil, çok zaman bürokratlasmının en önemli nedeni olduğunu gösterirken.

Yazarın üçüncü sonucunun bir tek adı var : Ön kapıdan kovulan Marcuse'ciliğin arka kapıdan girmesi .

Egemen düzenin çelişkileri vardır. Bunları bilmek ve kullanmak gerek. Ama egemen güçlere direnen herşeyin sosyalist eylemin her aşamasında aynı etkenlikle kullanılabileceğini sanmak büyük bir yanılmadır. Ve bu kullanılmayıp nedenini izlenen politikada aramak ya da buradaki başarısızlığı önlenemez bir becerisizlik olarak düşünmek sosyalizmi olduğundan da kolay sanmak olmuyor mu?

GENÇLİK

YANLIŞ YORUM-HAKSIZ SUÇLAMA

HÜSEYİN ERGÜN

Yalçın Küçük, gençlik hareketleri üzerine 3 cü sayıda çıkan yazıda açıkça söz konusu edilmeyen, ama yazarken varsaydığım bazı noktaları büyük bir açıklığa kavuşturuyor. Hafta o yazının, Yalçın Küçük'ün katkısıyla daha bir bütünlük kazandığı söylenebilir. Ne var ki, Yalçın Küçük bunu yaparken yazıyı yanlış anlamasından ötürü, pek de haklı olmayan bazı suçlamalara gitmiş. Bunları şöylece saptayabiliriz.

1 Ana örgütün kendisine çeki düzen vermesi, kendini gençliğe kabul ettirecek nitelikte olması gerekir, yargısından Partinin kendini gençliğe göre ayarlaması gerekir, anlamını çıkarmış. Oysa bir önceki cümleye baksaydı bu anlamı çıkarmazdı. «... ana sosyalist örgütün de gençlik hareketleri karşısında doğru bir tavır alması gerekir» diyerek, Partinin kendisini gençliğe göre ayarlamasını değil, bütün toplumsal olaylara karşı olması gerektiği gibi, gençlik hareketlerine karşı da doğru bir tavır alması, yani bilimsel sosyalizme uygun bir tutum takınması gerektiğini belirtmek istemişim.

2 Yazar, ana örgütün gençliğin enerjisini değerlendirmesi gerekir, bunun dışı dönük eylemlerde büyük bir destek olması mümkündür, hükmünü abartarak anlamış, ve, gençliğin enerjisinden her zaman doğru bir yönde yararlanılabilir dediğimi çıkarmış. Burada ben bu enerjinin doğru kullanılması için alınması gereken tavıra işaret etmişim. Elbet bir gücü kullanabilmek için, yalnız ona karşı doğru tavır almak yetmez. Başka koşulların varlığı da gerekir.

3 Egemen güçlerin karşısına düşen, ona direnen her kütlenin sonuna kadar kullanılacak bir silâh olduğu yolundaki yargıyı, nereden ve nasıl esinledi bilmiyorum, yazar gene bana atfemiş. Doğrusu bu yolda bir düşüncemiz yok. Sanıyorum, yanlış anlaşılacak cümleler Yalçın Küçük'ün böyle bir izlenim edinmesine yol açmış.

Bugün gençlik hareketlerinin zararı, Yalçın Küçük'ün dediği gibi, yararından çok ise, gene şüphe yok ki, bunlara katılmıyız, hatta çok gerekiyorsa, karşı bile çıkılabilir. Bu noktada hiç şüphe yok anlaşıyoruz. Hem kanaatimiz bu olduğu için, hem de bunu yazımızda, «Bir eylemin doğruluğu somut şartlarda belli olur» diyerek ifade ettiğimiz için, kimseyi aldatmaya çalışmadığımız ortadadır.

4 Şimdi en önemli noktaya geliyorum. Gençliğin enerjisinin bürokratlasmaya karşı bir dinamizm ögesi olarak kullanılabilmesi düşüncemizden, Yalçın Küçük, gençliği bürokratlasmadan panzehiri olarak gördüğümüz sonucunu çıkarmış. Gerçekten, meseleyi böyle anlayınca «Önkapıdan kovulan Marcuse'ciliğin arka kapıdan girmesi» hükmüne varmak, kaçınılmaz oluyor. «Gençliğin enerjisi örgüt içinde bir dinamizm ögesi olabilir.» Bu da bürokratlasmaya eğilimleri ile çatışan bir özelliktir. Ve sadece bu kadardır. Bunu bürokratlasmaya ile tek ve amansız mücadele yolu olarak düşünmediğimiz açıktır. Burada yapılan, gençlik-örgüt ilişkilerinde bir yan ve ayrıntı özelliğe dokunmaktan öte bir şey değildir. Hala bunun, batı gençliğinde görülen, ve anti-sosyalizmin imanesi olan anti-bürokratizm ile uzaktan yakından hiç bir ilişkisi yoktur.

5 Doğrusu, ben de yazar gibi, egemen sınıflara karşı direnen güçlerin sosyalist eylemin her aşamasında aynı etkenlikle kullanılabilmesi kanısında değilim. Ne var ki, bazı egemen sınıflara karşı olan güçlerin «beceriksizlik» ve «izlenen politika» nedeniyle gerektiği gibi değerlendirilemediği de bir olgudur, ve bu, görülmemiş şeylerden değildir.

6 Sonuç olarak, gençlik hareketleri konusunda Yalçın Küçük'ün görüşlerine geniş ölçüde katılmamak mümkün değil. Yalnız bu konuda tavrımızın Yalçın Küçük'ünki kadar keskin olmadığını da belirtmeliyiz. Hiç şüphe yok ki, gençlik hareketleri gerçek sosyalist hareketler değildir ve böyle olması da beklenemez. Ama bu hareketler ilerici nitelikte hareketlerdir, ve ana sosyalist örgüt doğru tavırla yaklaşıp yeterli etkinliği gösterebilirse, sosyalist harekete çok yararlı sonuçlar alınabilir.

KAYSERİDE DEVRİMCİLERE KARŞI YENİ BİR TERTİP

Son Kayseri olayları, TÖS Kurultayı vesile edilerek, devrimci hareketlere bir darbe vurmak ve devrimcilere gözdağı vermek için düzenlenmiş yeni bir tertiptir. Bu apaçık ortadadır.

Bunu, camilerde ve İmam-Hatip okulunda dinamitler patlaması (!) üzerine, TÖS Kurultayına saldırılması ve bununla yetinilmeyerek, TİP II Merkezi, TÖS Kayseri şubesi ve sol yayınları satan kitabevlerinin tahrip edilmesi de ispat etmektedir. Devrimci hareketlerden tedirgin olan hakim sınıflar, Kayseri'de devrimci bir toplantıyı fırsat bilerek böyle bir tertibe girişmişlerdir.

Ama bu tertipler boşunadır. Bütün baskı ve tertipler geriye tepecektir. Bunlar mücadele azmimizi bileyecek, devrimciler arası dayanışmayı pekiştirecektir.

Hükümetin ve özellikle polisin himayesine güvenerek kana susanmış gerici yobazların partimize, bütün ilerici kuruluşlara ve özellikle Kayseride TÖS kongresine yaptıkları saldırılar üzerine Yunus Koçak Cumhurbaşkanı Başkanına ve Millet Meclisi Başkanına birer tel çekerek Millet Meclisinin toplanmasını Başbakanla İçişleri Bakanı Sükan'ın yüce divana sevkini istemiştir.

AREN, ERİK, BORAN ve İŞMEN'İN GEZİLERİ

Geçtiğimiz günler içerisinde Şaban ERİK arkadaşımız İstanbul'a gitmiştir. Kartal ilçesinde partili arkadaşlarla görüşen Şaban ERİK «Biz, sosyalist bir partinin insanları olarak, üzerimize büyük sorumluluklar yüklendik. Bu sorumlulukların altından kalkmak için, görevlerimizi, sağlam kurallar içinde ve gerçek yönünde yerine getirmek gayret ve dirayetine göstermek zorundayız», demiştir.

Ayrıca, Şereflikoçhisarda, İlçe teşkilâtının düzenlediği bir toplantıda konuşan Şaban ERİK : «İnsanlarımıza iş ve ekmek veremeyen insanlarımıza dünyayı zindan eden bu soygun düzeni, halk uyanışı karşısında, yerin dibine geçecektir.» demiştir.

Öte yandan Sadun AREN ve Fatma Hikmet İŞMEN arkadaşlarımız gene son günlerde Zonguldak ve Karadeniz Ereğlisine gitmiş oralarda partili arkadaşlar ve emekçilerle görüşmüşler, çeşitli sorulara cevap vermişler ve teşkilâtın sorunları üzerine bilgi edinmişlerdir.

F. Hikmet İŞMEN ve Sadun AREN daha sonra on gün süren yeni bir anadolu gezisine çıkmışlar ve Emirdağ'dan başlayarak Dinar, Çivril, Antalya, Anamur, Mut, Silifke, Mersin, Tarsus Gaziantep ve Adana'da partili arkadaşlarla görüşmüşlerdir.

Görüşmelerde, parti içindeki son ayrışım seçimlerde arkadaşları çalışmaktan alıkoymaması, seçimlerin sosyalizmi halk yığınlarına götürmek için büyük bir fırsat olduğu, bütün sosyalistlerin bu fırsatı değerlendirmek için olanca güçleriyle çalışmalarını gerektiği anlatılmış ve bu konuda bütün partili arkadaşlara sevikle çalışmak görevinin düştüğü söylenmiştir. Oy almaktan çok daha önemli olarak, sosyalist ilincin artırılması ve örgütlenmenin sağlanması için seçimlerin bir fırsat olduğu ve seçimleri özellikle bu yönlerden değerlendirmek gerektiği de üzerinde durulan noktalardan olmuştur.

Ayrıca gene bu günlerde Behice BORAN arkadaşımız da İstanbulda Şişli ve Beykoz ilçelerine, Ankarada ise Haymana ilçesine gitmiş, partililerle ve halkla çeşitli konuları görüşmüştür.

Bu çalışmalar bundan sonra da düzenli bir şekilde devam edecek ve arkadaşlarımız anadolu'yu dolaşacaklardır.

BÜROKRATLARIN ÇELİŞ

Bürokrat ve bürokrasi kelimelerinin anlamının tam açıklığa kavuşabilmesi için «bürokrat burjuvazi» deyimini üzerinde de kısaca durmayı yararlı görüyoruz. Mehmet Ali Aybar daha önce sözünü ettiğiniz kitabında bu deyimli kullanıyor. İdris Küçükömer de bürokratların «kapitalist sınıf içine dönüşmesi» yani burjuvaziye girmeleri üzerinde duruyor.

«Bürokratik burjuvazi» ve «bürokratik sermaye» deyimleri komünist literatüründen önceki Çin toplumunun sınıf yapısının tahlilinde kullanılmıştır. Mao-Çe-Tung'un yazdığına göre, «Çan-Kay-Şek ailesi diğer üç büyük aile ile birlikte ellerinde muazzam sermaye toplamışlardı (10 ilâ 20 milyar dolar tutarında). Bu «tekelci sermaye» idi ve «bütün memleket ekonomisinin can damarlarını tekellerinde tutuyorlardı.» Üstelik, «Bu tekelci sermaye, devlet kudretiyle birleşerek, tekelci devlet kapitalizmine dönüşmüştü.» Yine Mao'ya göre «Bu sermayeye Çin'de genellikle bürokratik sermaye denir. Bürokratik burjuvazi adı altında bilinen bu sınıf Çin'in büyük burjuvazisidir.» Görülüyor ki, bürokratik burjuvazinin sınıf oluşu bürokrat oluşundan değil, tekelci sermayeye sahip oluşundan geliyor ve «bürokratik» sıfatının kullanılması, bu sınıfın devlet ile sıkı bağlantı kurup kendi çıkarları için kullanmasındandır.

Bizde, eski Çin toplumunda olduğu gibi, çok az elde toplanmış o derece muazzam tekelci sermaye yoktur. Bununla birlikte, o toplumun tahlilinde kullanılan terimin tam eşit anlamında olmasa da, bir yanı sıra ona benzerlik gösteren bir anlamda bizde de bürokratik burjuvaziden söz edilebilir. Yönetimin üst kademelerinde olanlar, yetkilerini kötüye kullanıp «nüfuz ticareti» yaparak, şirketlere ortak olarak ve daha başka şekillerde mal mülk edinerek (örneğin, milli emlak çok ucuza kapatıp büyük toprak, taşınmaz mallar, hatıta üretim araçları sahibi olarak) burjuva veya büyük toprak sahipleri sınıfına girerler. Ama bunların burjuva, egemen sınıf mensubu olmaları «bürokratik» oluşlarından değil, mülkiyet sahibi olmalarındandır. Bu gibiler için yüksek kademe bürokrat olma, egemen sınıflara girmek için bir basamak, bir araç vazifesini görmüştür. Bu kişilerden ve meydana getirdikleri küçük gruptan bürokratik burjuvazi diye söz edilebilir.** Ama açıktır ki bu durumu, hiç değilse Türkiye'de, bürokrasiyi bütününü de bir sınıf sayıp öbür iki egemen sınıfla aynı safa koymak, veya, «bürokratlar» ve «bürokrat burjuvazi» terimlerini eş anlamda ve birini öbürüne ikame ederek kullanmak için yeterli bir gerekçe değildir.

İdris Küçükömer Düzenin Yabancılaşması adlı kitabında bürokratların, özellikle subay kadrolarının, üretim araçları sahibi olarak kapitalist sınıf içine dönüşmeleri eğilimini belirtiyor ve Ordu Yardımlaşma Kurumunu üzerinde bu açıdan önemle duruyor. Bu kurumun, ordu kadrolarını bugünkü kapitalist düzene bütünleştirici ve imtiyazlı bir duruma getiren niteliğini biz de 1969 Milli Savunma bütçesi

üzerindeki Meclis konuşmanızda eleştirmiştik. Egemen sınıflar, bürokratların ve sayetinden kurtulup devleti doğrudan kontrolleri altına aldıkları zaman dahi, devlet işlerini onların nam ve hesabına yürütecek bir yöneticiler grubuna ihtiyaçları olduğundan ve günümüzün toplumlarında, hele egemen sınıfları nisbeten güçsüz az gelişmiş toplumlarında, en etkin silahlarla donatılmış sürekli ordular politik hesaplarda mutlaka dikkate alınması gereken bir güç olduklarından, sivil-asker kadrolarının tatmini ve mevcut düzenle bütünleştirilmeleri çabaları vardır. Ama egemen sınıflar ve onların iktidarı AP, sivil asker tabakasının yeniden güç kazanıp devlet aygıtını ele geçirmesinden ve toprak ağası-burjuva sınıflarını vesayetleri altına almasından endişe etmektedirler, bunun için de ayırımlar yaparak, büyük pörcük tatmin usullerini denemektedirler. Sonuç, büyük kitlelerin huzursuzluğudur. Gerek asker, gerek sivil kesimde tatmin edilebilenler üst kademelerdir, büyük çoğunluk değil.

Bu tabakanın çelişkili durumu esas şu noktada toplanmaktadır : Devletin memuru, hizmetlisi, subayı oldukları ölçüde (devlette politik iktidarı seçimler yoluyla egemen sınıflar partisi elinde tuttuğundan) iktidarın bu sınıflar yararına, ezilen, sömürülen sınıflar zararına yürüttüğü, bugünkü bozuk düzeni ayakta tutmak politikasına ister istemez hizmet etmek durumundadırlar; en küçük, en ihtiyazsız memur ve hizmetli dahi egemen sınıflar iktidarının uygulayıcı aygıtının bir üdudur. Öte yandan, yukarıda sıraladığımız nedenlerle egemen sınıfların iktidarına karşı çıktığı, devlet aygıtına yeniden hâkim olmak için mücadele ettiği ölçüde de egemen sınıflarla çelişki halindedir. İkincisi, devlet aygıtını yürüten az çok özerk bir tabaka olarak farklılaştığı için kendine özgü, ikinci dereceden bazı sosyal değerler de oluşturmuştur. «Devletin yüksek menfaatini korumak», «devlet haysiyetisi», «milli şeref ve vekar» sivil-asker tabakanın değerleri arasındadır (Amerikan üstlerine, İkili anlaşmalara, Nato'ya, Amerikan uzmanlarına, «nüfuz ticaretine», görevi kötüye kullanma, rüşvet, iltimas, adam kayırma v.b. hallere rağmen). M. Soysal'ın belirttiği gibi (3), bugünkü kapkaç düzeninin ve politikacılarımız ülke kaynaklarını hesapsızca har vurup harman savurmasına, yabancı ve yerli çıkarıcılara peşkes çekmesine, milli bağımsızlık ve şerefle hiç bir ölçüde bağdaştırılmayacak bir politika izlemesine bütün yozlaştırılma çabalarına rağmen bir noktada karşı çıkmaktadır bu tabaka.

Öte yandan, büyük merkezlerdeki küçük bir üst kesim istisna edilirse, bürokrat tabakanın ve subay kesimin büyük kitleli hakları verilmeyen, gelişmiş toplumlardaki benzerleriyle kıyaslanmaya imkân vermeyecek kadar düşük bir yaşama seviyesinde, düpe düz geçim sıkıntısında bırakılan hoşnutsuz bir kitledir. Ve yalnız küçük memurlar değil. Büyük merkezler

dışında hâkimi, savcısı, nüfus müdürü, posta müdürü, ordu komutanı hep hayatından şikâyetçidir, haklı olarak. «Burada hayat yok» en çok işitilen şikâyetler taşradaki memurlar arasında. Ülke kalkınmamış olduğu için, belli bir seviyede eğitim görmüş insanların uygar ihtiyaçlarını karşılayacak şartlar yoktur, Anadolu şehir ve kasabalarında. Kalabalık küçük memur kitlelerinin durumu ise emekçi kitlelerine yakındır, şiddetli geçim sıkıntısı içindedirler. Bir de memur olmanın gerektirdiği giyim kuşam, bir ev düzeni tutturmak zorunluğunu da duyduklarından geçim sıkıntıları daha da şiddetlenmektedir. Bu itibarla da durumları çelişkilidir. Hem, yukarıda belirttiğimiz üzere, bugünkü düzeni ayakta tutan politikamızın, uygulamalarının yürütücüleri durumundadırlar, hem de bu düzenin baskısı altında ezilmiş, halkın bir ülkede tabii hakları olacak nimetlerden yoksun bırakılmış, bu düzen tarafından geçim sıkıntısına düşürülmüş durumdadırlar.

Son olarak, önemli bir çelişki daha var. Bürokrat sınıf, iktidar politikasının ve bozuk düzeni ayakta tutan kanunların ve hükümet tasarruflarının uygulayıcısı olduğu ölçüde egemen sınıfların sömürdüğü sınıflar üzerinde baskı aracıdır ve işçi-emekçi sınıflara karşıdır, amma aynı egemen sınıflara kendi tabaka çıkarları ve değerleri bakımından, ve devlet aygıtına hâkim olmak, egemen sınıfların üstesinden gelmek için mücadele verdiği ölçüde de, aynı egemen sınıflara karşı ekonomik çıkar ve politik iktidar mücadelesi veren işçi-emekçi sınıflarla benzer paraleldedir. Ayrıca bürokrat tabakanın, Osmanlı devlet geleneginden sürüp gelen, tepeden inmece, halkı hor gören, şekilperest, işleri kurtarıcılığa boğan davranış alışkanlıkları vardır. Halktan yana olanları bile çoklukla halkı, iyi niyetle ve onun yararına olarak, ama sert bir disiplinle yukarıdan yönetilecek cahil ve aciz bir kitle gibi görür. Bürokrat-halk çelişkisinin bir üçüncü yanı da şudur : Anadolunun küçük şehirlerinde, kasabalarında ve köylerinde halk kendisine yukarıdan bakan, resmi dairelere işi düştüğü zaman kendisini adamı yerine koymayan, bugün gıfı yarın gel işleri savsaklayan bürokratları aynı zamanda iktisadi refah bakımından da çok üstün görür. Bir kez, günün belli saatlerinde, yazın kızgın güneşten, kışın soğuk ve yağmurdan korunmuş kapalı odalarda masa başında emir verip yazı yazmayı gerçek bir çalışma, emek harcama saymaz, çünkü kendisinin çalışma saatleri belirsizdir ve tarlada, ya da dükkân veya atölyede tezgâh başında çalışma şartları çok ağırdır. «Ay otuz tıkır tıkır maşını ahr» olmak da büyük bir imtiyazdır; köylü kentli emekçi halkın çoğunluğunun böyle bir garantisi yoktur; beş altı yüz lira, hele binler hanesinde bir gelir onun gözünde büyüktür. Asıl egemen sınıfların yüz binlik, milyonluk kazançları ve uzak merkezlerdeki lüks yaşantısı halkın bilgisinin ve tecrübesinin dışındadır. «Gâvur-

luka saydığı yaşantı biçimlerini de bürokratlar da görür, egemen sınıfların israfı, zevkü - safalı yaşantısından habersizdir. «Milyonun büyüklüğünü kavrayamaz, ama bir kaç yüzü ve binini kavrar. Bunun için halkoyu maaşlara zam ve memurlara tanınan imtiyazlar konusunda çok hassastır ve bunlara kızar.

Objektif durum böyle çelişkili olunca, izlenecek sosyalist politika ve taktik de tek yanlı ve yalın kat değil, çok yanlı olacaktır.

Bürokrasinin, egemen sınıflar iktidarı-na karşı verdikleri her mücadele hareketi, Anayasa'dan ve milli bağımsızlıktan yana her davranışı desteklenir; geçim sıkıntısı ve yaşama şartları bakımından talepleri hakeza. Ama sosyalist hareket ve örgüt kendi görüşünü ve eleştiri hakkını da muhafaza eder ve serbestçe kullanır. Halka tepeden bakma, baskı yapma, halkı horlama alışkanlıklarına ve davranışlarına ısrarla ve azimle karşı çıkar. Her somut durumda halkın hak ve özgürlüklerini bürokratik horlama ve baskı davranışlarına karşı cesaretle ve azimle savunmak sosyalist örgütün elbette başta gelen görevi arasındadır. Fakat bu karşı çıkış, büyük toprak mülkiyeti ve komprador burjuva sınıflarına karşı çıkış gibi değildir. Bu sonuçlara karşı çıkış mutlak, uzlaşma imkân ve ihtimali söz konusu değildir. Bürokrasinin olumsuz yanlarına, halka karşı düşen yanlarına karşı çıkış ve eleştiri ise aradaki tali çelişkiyi çözmek, aynı egemen sınıflara karşı farklı açılardan verdikleri mücadeleyi aynı paralele getirebilmek, arada işbirliği ve dayanışmayı sağlayabilmek amacıyla olmalıdır. Bürokrasi bir sınıf değil, bir tabaka olduğu için, şimdi verdiği mücadeleyi kazansa ve devlet aygıtının kontrolünü yeniden ele geçirse bile, hâkimiyetini sürdürebilmek için mutlaka temel sınıflardan birine dayanmak zorunda olacaktır. İzleyeceği politika ya yine burjuva ideolojisi çerçevesi içinde ve burjuvaziden yana olacaktır, ya da emekçi halk kitlelerinden yana. Bürokrasinin şimdi egemen sınıflara karşı verdiği mücadeleden yararlanarak onları toplumun temel sorunları, sınıf ilişkileri, ülkenin nasıl hızla kalkınabileceği, iktidarın Anayasa ve milli bağımsızlığa aykırı politikasının nasıl önlenebileceği konularında aydınlatmak, aydın yönetici tabaka olarak sorunlarının ancak işçi-emekçi sınıflar iktidarında ve ülkenin sosyalizm doğrultusunda kalkınmasında çözülebileceğini anlatmak, onları işçi-emekçi sınıfların mücadelesine kazanmaya çalışmak gerekir. Hericiliğin laiklikten ve Batı-burjuva taklidi yaşantıdan ibaret olmadığı da böyle anlatılabilir ancak. «Bürokratlar sosyalist olsalar bile tepeden inmece, ceberut, halkı hor gören ve halka rağmen halkçılık gibi yalnız kendilerinin yapacakları bir sosyalizmden yana olurlar,» diye düşünüp bu çabayı göstermemek ve bürokratları toprak ağaları ve komprador burjuvazi gibi bir sınıf sayıp bir üçleme ile aynı şekil ve

ölçüde karşıya almak peşin bir yargıyla hareket etmek olur, sektör bir davranış olur, işçi ve emekçi sınıfları yalnız, teorik edilmiş durumda bırakmak olur. İşçi emekçi sınıflara yardımcı, müttefik güçler bulmak ve geliştirmek sosyalist eylemi yürütenlerin ihmal edemeyecekleri bir görevdir. Bu yardımcı veya müttefik güçler ne-reye kadar ne ölçüde gelebilirse yararlıdır; üstelik, Türkiye'nin bugünkü durumunda, bürokratlar gerçek sosyalizme asla kazanılmaz düşüncesi de yanlıştır. Cahil ve hor görülen halkın gerçekte anlayış, dinamik, becerikli bir politik güç olabileceğini cümle aleme ve bu arada bürokratlar ve öbür aydınlar göstermek ve isbatlamak da, (emekçileri sosyalist hareket ve örgüt içinde eğitip aktif, yönetici duruma getirerek) sosyalist partinin görevidir.

Öle yandan, işçi-emekçi sınıfları da toplumun temel yapısı, sınıf ilişkileri durumu ve bunun devlet aygıtı ve temsilcileri bürokratlarla bağlantıları konusunda eğitip aydınlatmak gerekir. Emekçi kitlelere kendilerini asıl horlayan, ezen, sömüren gücün, günlük hayatlarında karşılaştıkları bürokratlar değil, toprak ağası ve burjuva sınıfları olduğu, devlet aygıtının, memurlarının baskısının bundan doğduğu anlatılmalıdır. Sosyalist eğitim ve propaganda, yüzeydeki sorunları ve şikâyetleri oldukları gibi işliyerek değil, bu somut sorun ve şikâyetleri hareket noktaları olarak ele alıp bunların altında yatan temel sebeplere inilerek yapılabilir. Yoksa, yapılan eğitim sosyalist eğitim değildir, propaganda da öbür partilerin oy avcılığı propagandalarından farklı olmaz.

Bürokrat tabakayı şimdiden işçi-emekçi sınıfların mücadelesine, sosyalizm davasına kazanmaya çalışmak için çok önemli bir başka gerekçe daha var. Yönetici tabakanın bürokratik niteliğini sürdürmesi ve hatta daha da güçlendirmesi ihtimali sosyalist rejimde de çözülmesi özel ve uzun çaba isteyen bir sorundur. «İşçi-emekçi sınıflar iktidara gelince şimdi burjuvazinin emrinde ve hizmetinde olan yönetici tabaka emekçi sınıfların hizmetinde ve emrinde olacaktır,» demek, sorunun çok basitleştirilmiş ve kolaylaştırılmış bir cevabıdır. Pratikte işlerin o kadar kolay yürümediğini başka ülkelerin tecrübeleri göstermiştir. «Toplumun her kesim ve kademesinde halk yönetime katılacaktır, söz ve karar sahibi olacaktır,» demek de pratikte sorunu otomatik olarak çözmez. Tırnak içine aldığımız her iki yargı da doğrudur, ama temel ve genel doğrulardır bunlar; ama sosyalist iktidar meydana gelir gelmez kendiliğinden elde edilecek sonuçlar değildir. İşçi sınıfı iktidarında bürokrasi sorununun kolay çözülebileceğini, devletli yönetme ve yürütme işlerini kapitalizmin çok kolaylaştırdığını, basit kayıt tutma ve denetim işlerine indirgediğini söyleyen Lenin bile yine de asgari şart olarak okuma yazma ve aritmetiğin dört

işlemine bilmeyi şart sayıyor. (4) Türkiye'de sosyalist iktidar gerçekleştiği zaman ise, düzenden devralınan toplumda halkın çoğunluğu yine okuma yazma ve aritmetik bilmeyen durumda olacaktır. Türkiye'de kapitalizm de gelişmemiş olacağı için, yönetim ve yürütme işleri de basit kayıt tutma ve denetim işlerine indirgenmiş bulunmayacaktır. Teknik uzmanlık görevleri gören kadrolarla karar alıp emir veren kadroları ayırmak da teorik olarak ve bir ölçüde pratikte, mümkünse de yüksek kademelerde bunlar tedahül etmektedir. Kaldı ki daha gelişmiş ülkelerdeki uygulamalar, yönetim ve yürütme işlerinin Lenin'in iddia ettiği kadar basite indirgenmemiş olduğunu da göstermektedir. Ve nihayet, sosyalist iktidar gerçekleştiğinde, bürokrat tabaka bütün eski alışkanlıklarıyla devralınacaktır; bunların baştan aşağı yeni sosyalist kadrolarla değiştirmek söz konusu değildir. Bu bakımdan da sivil-asker yönetici kadroları şimdiden sosyalizme kazanmaya çalışmak gereği vardır. Halkın toplumun her kesim ve kademesinde söz ve karar sahibi olması ve yönetici tabakanın bürokratik niteliklerini kaybedip emekçi halkın hizmetinde ve denetiminde teknik kadrolar haline gelmesi zamanla bir süreç içinde bilinçli ve sistemli çaba ile oluşturulup genişletilerek bütün toplum yönetimini kapsamıyla gerçekleştirecektir; bugünden yarıya gerçekleştirecek bir iş değildir. İktidara gelince bu işi rayına koyup ilerletebilmek içinse şimdiden parti içinde emekçiler örgüt faaliyetlerinde, çalışmalarında ve politik eylemlerde eğitilip yetismeli, şimdiden bu gelenek parti içinde yerleşmeli çekirdek kadrolar meydana gelmelidir. Parti içinde tabanın bilinçli, sosyalist-demokratik yönetimi ve denetimi gerçekleştirilmelidir. Bu sorun da bizi parti içi sosyalist eğitim, örgütlenme ve politik eylem sorununa getiriyor.

Düzeltilme : Geçen sayıdaki «Bürokratlar Bir Sınıf mıdır?» adlı yazının s. 6, sütun 2, satır 27'deki cümlesi şöyle olacaktır : «Osmanlı İmparatorluğu düzeninde ise yönetici grup bir sınıftı ve kendi çıkarlarına ve kendi hiyerarjisi içinde en üst makam olan padişaha hizmetten başka bir şey yapmıyor, kendi dışındaki egemen sınıflara hizmet etme durumunda bulunmuyordu». Yazıda «kendi çıkarlarına» kelimeleri atlanmıştır.

* Ecris Choisis, vol. III. maspero, Paris, 1967, s. 27-28.

** Türkiye ve Sosyalizm Sorunları adlı kitabında bir anlamda bürokratik burjuvaziden söz edilmiştir. Gün Yayınları, İstanbul, 1968, s. 19-20.

(3) Mümtaz Sosyal'in Tüm dergisinin 2. 3. ve 4. sayılarında (Aralık 1968-Ocak 1969) iktidar - bürokrasi ilişkileri üzerinde çok ilginç yazıları çıkmıştır.

(4) Devlet ve İhtilâl, Bilim ve Sosyalizm yayınları, Ankara, 1969.

Tarımda Feodal Üretim İlişkisi ve Basit Meta Üretimi

KORKUT BORATAV

Türkiye'de hâkim üretim ilişkisi üzerinde son günlerde yapılan tartışmalarda özellikle tarımdaki üretim ilişkilerini ilgilendiren kavramlarda bazı yanlış anlamalar ve hatalı yorumlarla karşılaşmaktadır.

Mevcut istatistiklerden çıkarılabildiğimiz kadarı ile ülkemizde tarımda üç ayrı üretim ilişkisi gözlenmektedir. Bunlar önem sırası ile, basit (küçük) meta üretimi, kapitalist üretim, feodal ve yarı-feodal üretim ilişkileridir.

Kavramsal olarak bu üç üretim ilişkisini birbirinden ayırabilecek berraklığa kavuşmamız gerekir. Örneğin feodal üretim ilişkisinden, feodal bey ve üretici (ve bağımlı) köylü arasında vergi ve angarya şeklinde tezahür eden dolaysız bir sömürme ilişkisi varsa bahsedilebilir. Feodalizmin gelişkin şeklinde, feodal bey'in çoğu kere angarya yoluyla işlettiği malikâneler dışındaki topraklar üzerinde ikili bir hâkimiyetten söz edilebilir. Birincisi, toprağın fiili maliki (veya zilyedi) durumunda bulunan ve çoğu kere küçük meta üreticisi olan köylü (serf) ve ikincisi de, aynı topraklar üzerinde ikinci bir hâkimiyeti temsil eden feodal bey. Görülüyor ki küçük meta üretimi feodalizmde mevcuttur; ancak biz, bu üretimi ilişkisinin olduğu her sistemi feodalizm diye nitelendiremeyiz; aynı feodalizm tarıma dayandığı için tarıma dayanan bütün sistemlere feodalizm diyemeyeceğimiz gibi. Küçük meta üretimi ancak feodal sömürme ile bir arada ise, feodal üretim tarzının bir parçası olur.

O halde basit meta üretiminin, hem bağımsız bir üretim ilişkisi olduğu; hem de daha farklı ve hâkim bir üretim tarzının çoğu kere bir parçasını meydana getirdiği söylenebilir. Basit meta üretimi, feodalizmden önce de vardı; feodalizmde de, kapitalizmde de vardır; hatta kapitalizm sonrasında, sosyalizme geçiş dönemlerinde de mevcut olmuştur. Engels'in be-

lirttiği gibi, 5000-7000 yıllık bir geçmişte, bir hayli de geleceği vardır.

Hemen hemen her zaman ta-
hi bir ilişki meydana getirilmiş bulunan küçük meta üretiminin hangi hâkim üretim tarzının bir parçasını meydana getirdiği, ürün fazlasının ne gibi bir mekânizma ile hangi sınıflara intikal ettiğine bakılarak anlaşılır. Eğer bir ürün fazlası yoksa; sadece diğer üreticilerle (ve araçlar girmeden) tüketim amacı ile yapılan sınırlı bir değiş tokuş varsa; o zaman kaldeten sömürme de yoktur; ne feodalizmden, ne de kapitalizmden söz edilebilir. İşte ancak bu halde, küçük meta üretimi hâkim bir ilişki haline gelir. Ancak basit meta üretiminin, ne feodal ilişkiler, içinde, ne de bağımsız halde bulunmayan ve günümüzde çok yaygın olan bir türü daha vardır ki, bu halde piyasa için yapılan; fakat yine tüketim amacıyla satışa arz edilen ve bu yüzden satış hasılatının sermayeye dönüştürüldüğü üretimden bahsedilebilir. Bu durumda ürün fazlası üretici ile tüketici arasında giren ticaret burjuvazisine, üretim güçlerinin ve (özellikle sınıflar bitkilerinde) yıllık tüketimin finansmanı için sahneye çıkan tefeci sermayesine kapılır. Bu iki unsur, yani tefeci sermayesinin ve ticari sermayenin bu türleri feodalizmin çözümlenmesi ve çöküş devrelerinde ortaya çıkmış ve bu çöküşü hızlandırmış; kapitalist sermaye birikiminin ilk kaynaklarını teşkil etmiş; aslında feodalizmin bünyesine yabancı unsurlardır. Bu yüzden küçük üreticilerin ticari ve nakdi sermaye tarafından sömürülmesi, küçük meta üretiminin ilkel kapitalist ilişkiye tâbi olduğunu gösterir. Bu iki sermaye türü kapitalizmin gelişmesiyle biçim değiştirirler; modern mali ve ticari sermaye olarak artık değeri paylaşır.

Türkiye'ye gelelim : Tarımda saf anlamda feodal ilişkilerin, daha doğrusu üretimden angar-

ya, ürün vergisi, hediye, hatta nakdi vergi şeklinde pay alan feodal toprak ağalarının, aşiret reislerinin, şeyhlerin mevcudiyeti bilinmektedir; ancak bildiğimiz kadarı ile herkes bunların geri planda ve küçük bir yer kapladığı hususunda anlaşılıyor. Buna karşılık, daha geniş bir yarı-feodal üretim ilişkisinden söz edilebilir. Bu, hence, büyük toprak sahiplerinin arazilerini ortakçıya vermeleri halinde, yani Ağabekle Ortakçılığın birleştiği hallerde doğan ilişkiler sistemidir. Sadece bu halde, üretimin ürün fazlasına doğrudan doğruya bir el koyma halli, ve bu sömürme ilişkisiyle birlikte köylüyle ağa arasında doğan şahsi bağımlıklar; mevcut üretim ilişkisinden ötürü köylünün sosyal hayatına hâkim olan bir yarı feodal unsurun varlığı bahis konusu olabilir. Tabii ki ortakçılığın her halli, örneğin bir küçük toprak sahibinin arazisini ortağa vermesi gibi yaygın haller bu yarı-feodal ilişki içerisinde görülemez.

Mevcut istatistikler bu ilişkinin genişliği hakkında bazı ip uçları veriyor. Ben, bugünlerde yayımlanan bir kitapta üç gösterge kullanarak bu yarı-feodal ilişki içerisindeki üretken köylü nüfusu tesbite çalıştım. Bu göstergeleri : (a) - Toprağa malik olmayan ortakçı aileleri; (b) - Büyük toprak sahiplerine ait arazilerin (büyük toprakların sınırlarını 500 ve ayrıca 200 dönümden bağlatarak) bir kısmında ortakçılık yapan ailelerin sayısı; (c) - Bir şahıs, aile veya sülaleye ait bulunan köylerin sayısı, olarak aldım. Göstergelerden hiçbirini, bu

yarı-feodal üretim ilişkisini toplam köylü ailelerine (veya köy sayısına) oranla % 5'in üzerine çıkarmıyor.

Buna karşılık mevsimlik veya devamlı tarım işçisi sayısının ortakçı köylülerden fazla olduğunu; daha da önemlisi, 500 dönümden büyük toprak sahipleri içinde ortakçıya veya kiracıya verilen toprakların; kiralanan topraklardan 63.000 hektar daha az olduğunu tesbit ettim. Toprak kiralayan 500 dönümden büyük bir işletmenin kapitalist işletme tarzına yöneleceği herhalde farzedilebilir.

Bu durumda, kapitalist tarzda işletilen çiftliklerin, yarı-feodal üretim ilişkileri içinde bulunan işletmelerden daha fazla bir nüfusu içerdiği; büyük toprak sahipleri arasında da kapitalist çiftçilerin yarı-feodal ağalardan daha büyük bir yer kapladığı anlaşılıyor. Üstelik kapitalist ilişkiler genişlerken, yarı-feodal ilişkiler genel olarak gerileme halindedir.

Ancak Türkiye tarımına asıl hâkim işletme tarzı, köylü nüfusun % 75-80'ini içeren küçük köylü işletmeleridir. Bunların temsil ettiği küçük meta üretiminin bir bölümü sosyal üretim dışında addedilebilir; üretimin büyük kısmı üretici tarafından tüketiliyor ve cüzi bir kısmı mahalli olarak diğer üreticilerle mübadele ediliyorsa. Bu hallerde üreticiler feodal bir unsura karşı vergi veya angarya gibi yükümlülükler taşımıyorlarsa, kaldeten ne feodal, ne de kapitalist sömürmeden söz edilebilir. Öte yandan, piyasa için (fakat aynı zamanda tüketim

İlişkileri, Feodal Kalıntılar

İçin) Üreten küçük üreticiler, ürün fazlalarını Türkiye'de kaldıran feodal unsurlara değil, ticaret ve tefeci sermayesine kap tırmaktadırlar. Yani Türkiye tarımının sömürme ilişkileri içinde olan küçük üreticileri, kapitalizmin ilkel sömürme me kanizmalarına tabidirler.

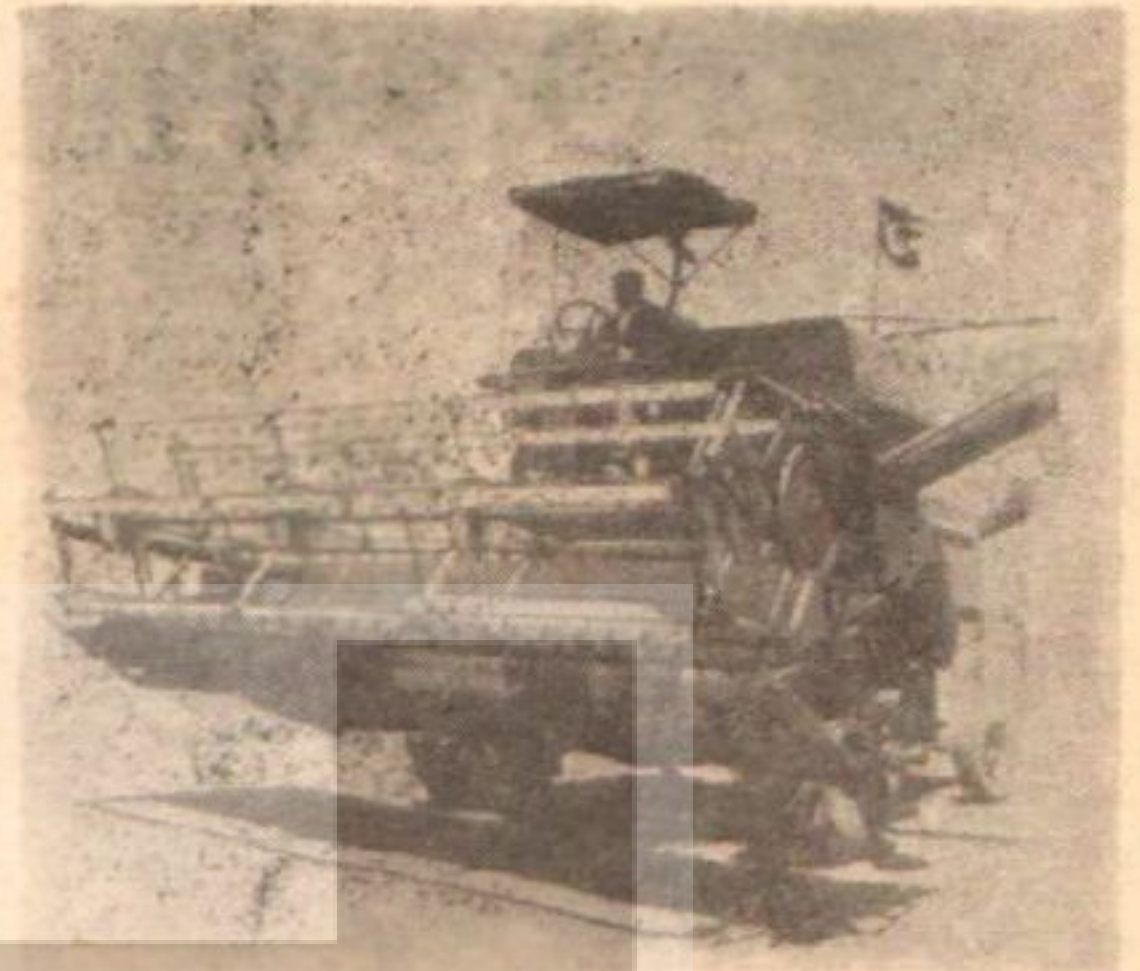
O halde üretim ilişkileri açısındandır ele alınırsa, tarımda yarı-feodal ilişkiler arka planda bir yer kaplıyor. Küçük meta üretimi dahi esas itibarıyla, piyasa vasıtasıyla kapitalist bölüşüm ilişkilerine tâbi olmaktadır. Ne var ki, feodal kalıntıları, tarımdaki yarı-feodal üretim ilişkilerinin dışında, üst-yapı kurumlarında ve hattâ doğrudan doğruya daha ileri üretim ilişkilerinin orta yerinde gözle-yebiliyoruz. Üzerinde şimdiye kadar gereğince durulmamış olan feodal kalıntılar meselesine kısaca eğilmekte fayda vardır.

Türkiye'de kapitalist gelişme, feodalite burjuvazi tarafından bir demokratik devrim sonucu da tasfiye edilmeden başlamıştır ve devam etmektedir. Bu yüzden kapitalist evrim, eski düzenin gerici unsurlarının, feodal unsurların burjuvalaşması ile meydana geliyor. Bu toplum hayatımızda; üst yapıda, özellikle ideolojide gericiliğin bu kadar rahatlıkla atılabilemesinin, büyük burjuvazinin devrimcilikten hiç bir zaman nasibini alamamış, süratle kompradorlaşmaya yatkın bir sınıf olmasının başlıca sebebi olsa gerektir. Ancak bu olgunun, emekçi sınıfları günlük iktisadi hayatları içinde daha da yakından ilgilendiren bir sonucu daha vardır: Kapitalist gelişme ile beraber meydana gelen yeni ve ileri üretim ilişkileri içinde dahi; eskiye ait, yarı-feodal kalıntılar önemli roller oynamaktadır. Açıklamaya çalışalım:

Tarımdaki kapitalistleşme sürecinin hem kapitalist işletme tarzının hâkim olduğu çiftliklerde; hem de küçük köylü işletmelerini sömüren ticaret ve tefeci sermayesinde belirlediğinden bahsetmiştim. Ne var ki, böylece meydana gelen yeni üretim ve bölüşüm ilişkileri aynı zamanda eski ve yarı-feodal sosyal ilişkileri de içermektedir. Kapitalist çiftçi ile ücretli tarım işçisi arasındaki ilişkileri örnek alalım. Tarım işçisi, artık değere normal kapitalist

süreç içinde el konmasının dışında bir yığın ilkel ve yarı-feodal bağımlılıkların da baskısı altındadır.

Dr. Özer Ozankaya Polatlı köylerinde yaptığı incelemelerde, büyük kapitalist çiftçi ile ücretli ve devamlı işçiler arasındaki ilişkiler üzerinde ilginç tesbitler yapmış. Bölgede «bekâr» diye adlandırılan tarım işçilerinin mahalli ifadeyle: «sabah kalkıp tarlaya gittiğini; akşam gelip yattığını kimsenin görmemesi gerekir.» «Karı olmak 'bekâr' olmaktan tyidir.» Ücretini aylık olarak ve nakden alan, şekli bakımından tipik bir ücretli işçi olan «bekâr», aslında işverenle arasında bir yığın şahsi bağımlık bulunan; hayatının çeşitli yönleriyle de kapitalist çiftçinin hâkimiyeti altına girmiş bir emekçidir. Mevsimlik tarım işçilerini ele alalım. Bu emekçileri daha köylerinde iken avanslarla belli bir işverene bağlayan elçi, çavuş, dayı gibi adlarla anılan araçlar; ücretler ve iş şartları gibi hususlarda toprak işçilerinin her bir proletaryasının sahip olduğu hukuki imkânların hemen hemen tümünden yoksun kalmasına sebep olmaktadır. Bu örneklerde işverenle işçi arasındaki akit serbestisinden veya toplu sözleşmeden, sendikal haklardan, hattâ belki de bir anlamda serbest işgücünden bahsetmenin abes olacağı aşikârdır. Ortakçılık ilişkileri son bulsa bile köydeki büyük toprak sahibinin köy hayatı üzerindeki siyasi ve hukuki hâkimiyeti daha bir süre devam edebiliyor. Küçük üreticileri avanslarla, veresiye satışla, alivire mübayaası ile kendisine bağlayan kasaba tüccarının köylü üzerindeki şahsi nüfuzu, normal bir kapitalist düzende ticari sermayenin taşıdığı fonksiyonların çok ötesini dedir. Bütün bu örneklerde feodalitenin burjuvalaşmış unsurları yeni üretimi ve bölüşüm ilişkilerine, normal kapitalist sömürmenin dışında bir yığın yarı-feodal sömürme ve baskı unsurları da getirmişlerdir. Tarım proletaryasının ve küçük üreticilerin, bu anlamda, kapitalizmin tam gelişmemiş olmasından muzdarip olduğu; ülkemizdeki feodal-kalıntılardan bahsedilecekse, onları mevcut üretim ilişkilerine ilâveten buralarda da aramak gerektiği söylenebilir.

Türkiye tarımındaki üretim ilişkileri ve feodal kalıntılarla ilgili bu tesbitler (eğer doğruysa) strateji ve taktik tartışmaları açısından herhangi bir önem taşımakta mıdır?

Feodal ve yarı-feodal üretim ilişkilerinin oldukça dar bir yer kaplamasına rağmen Türkiye tarımındaki feodal kalıntıların köylü nüfusun çok daha geniş bir bölümünü ezmekte bulunması, bu sınıfa sunulacak şartlarda ihmal edilemeyecek bir olgudur. Kapitalist üretim ve bölüşüm ilişkilerinin ya doğrudan doğruya içinde yer alan, ya da bunların etki ve hâkimiyeti altına girmiş köy proletaryası ve küçük köylü üreticileri için, altında ezildikleri ve mutad kapitalist ilişkilerin ilâve baskı unsurlarını hedef alan demokratik şartların saf sosyalist şartlardan daha geçerli olduğunu herhalde kabul etmek gerektir. Bir bütün olarak topraksız ve az topraklı köylü kitlelerine «toprak reformu» şiarı, piyasa için üretim yapan küçük üreticileri «tefecî ve tüccar sömürüsüne paydosa» sloganı etrafında toplamak şüphesiz ki saf sosyalist programlar içermektedir; ancak bunlar sınıf şiarlarıdır ve tarımda (Türkiye dahil) küçük meta üretiminin hâkim olduğu hiçbir ülkede sosyalistlerin köylülere şehir proletaryası ile aynı şiarları sunmak budalalığı yaptıklarının hatırlanıyor.

Emperyalizmin işbirlikçi olan sınıflara ve bizzatlı emperyalizme karşı başta şehir proletaryası olmak üzere bütün emekçi sınıfları ve şehirli küçük burjuvaziyi içeren bir sınıflar koalisyonunun demokratik ve anti emperyalist hedefler çevresinde toplanması devrimci mücadelenin şüphesiz ki icabıdır. Yalnız, burada, yine Türkiye'nin yapısından gelen ve ihmal edilmemesi gereken bir mesele de var: Türkiye'de küçük burjuvazi tarımdaki nüfusun büyük kısmını, tarım dışında ise (memurlar dahil) yarısını oluşturmaktadır. Üstelik 1950'den bu yana işçi sınıfının tarım dışı nüfusa oranı düşmekte, küçük burjuvazinin ise artmaktadır. Bu küçük burjuvalar ülkesinde, küçük burjuvazinin demokratik ve anti-emperyalist mücadelede kendisine ait olan yerde kalmakla yetinmeyerek sosyalist hareketin içine sızması ve hattâ kendi küçük burjuva sosyalizmini yerleştirmeye teşebbüs etmesi mukadder olsa gerektir. Bu yüzden sözünü ettiğimiz sınıflar koalisyonunda sosyalist hareketin kendi bağımsız karakterini ve ideolojik safiyetini titizlikle muhafazaya çalışması; kendi mah olan sınıfların örgütlenmesine, ideolojik eğitimine öncelik vermek görevini ihmal etmemesi gerekir.

Devrim ve Karşı

MEHMET SELİK

Bu ve bunu izleyecek birkaç zıda Mihri Belli'nin üç konuşmasındaki «devrim» ve «karşı devrim» hakkındaki görüşlerini eleştireceğiz. Konuşmalarının ilkinin (18.12.1967: «Türkiye'de Devrimci Eylem Nedir?») metni tekabül edilmiş olarak elimizdedir; diğer ikisinin («Türkiye'nin Devrim Stratejisi» ve Türkiye'de Karşı - Devrim») metinleri Türk Solu Dergisi'nde (16.1.1968, Sayı : 9; 4.2.1969, Sayı : 64) yayımlanmıştır. Bu metinlere atıfta bulunurken bunları sırasıyla Eylem, Strateji ve Karşı - Devrim diye anacağız.

1. DEVRİM, KARŞI - DEVRİM VE MATERYALİST TARİH GÖRÜŞÜ

Konuşmacının (bundan sonra yazar diyeceğiz) bu konuşmalarında (yazılarında) kendisini çıkmazlara sokan, ele aldığı meselelerin hemen hemen hiçbirini açıklayamamasına ve bir açıklık getirememesine sebep olan büyük hatası «siyasal» anlamdaki devrim ile «toplumsal» anlamdaki devrim arasındaki farkı kavrayamamış olmasıdır.

Toplumsal devrim bir süreç olarak toplumda gelişen üretim güçleri ile eski, katılaşmış toplumsal üretim ilişkileri arasındaki çatışmayı, bu çatışmanın su yüzüne çıkması olgusunu, ifade eder. Siyasal devrim, toplumsal devrimi hızlandırmak ve tabii sonuçlarına varırmak için siyasal iktidarı (yeni üretim ilişkilerinden yana olanlarca) ele geçirilmesidir. Siyasal iktidarın daha önceki sahipleri (eski üretim ilişkilerinin değişmesine ve değiştirilmesine karşı olanlar) tarafından toplumsal devrimi durdurmak amacıyla onu bir süre için ele geçirmiş olanlardan geri alınması da bir siyasal devrimdir: siyasal karşı-devrim.

Yazar, toplumsal ve siyasal diye bir ayırım yapmaksızın, devrim için şu tanımları veriyor : «Devrim üretim kuvvetlerinde meydana gelen değişikliklerin üretim ilişkilerini zorlaması sonucu, toplumdaki dev-

rimci sınıf ya da sınıfların, statükoyu muhafaza etmekte çıkarı olan sınıf ya da sınıfların, üstesinden gelmesi ve üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çelişkiyi gidermek üzere üretim ilişkilerini, toplumsal ilişkileri yeni üretim güçlerine uygun biçimde değiştirmesidir.» (strateji)

Bu tanımda toplumsal devrim ile (sözü edilmemekle birlikte) siyasal devrim birbiri içine girmiş bulunmakta ve bu sebeple de yanlış olarak siyasal devrim de bir süreç olarak ifade edilmektedir.

Yazarın asıl hatası Marx'ın, aslında büyük bir genelleme olan, materyalist Tarih Görüşü'nün özünü teşkil eden bir önermeyi devrim tanımı olarak kullanmasıyla ilgilidir. Anlatmak istediğimizin daha iyi anlaşılabilmesi için Marx'ın Tarih Görüşü'nden bir özet halinde söz etmemiz gerekiyor.

Marx'tan önceki düşünürler dünyayı çeşitli açılarından yorumlamaya çalışmışlardır; oysa, ona göre, yapılması gereken iş aynı zamanda dünyayı değiştirmektir. Bunu başarabilmemiz için içinde yaşadığımız maddi ve toplumsal ortamın sağlan ve doğru bir bilgisini edinmemiz gerekir.

Marx, bütün dünya tarihini ve bunun öznesi olan insan toplumunu daimi bir değişme ve gelişme içinde görür. Bunun için de, her şeyden önce, tarihin ve toplumun hareket kanunlarını bulmak gerektiğini düşünür. Bu kanunları bulduğumuz zaman, içinde yaşamakta olduğumuz belli tarih ve toplum şartlarının, özel durumlarının doğru teşhis ve tabii etmeyle, toplumun o andaki yapısını ve güçleriyle nasıl bir değişme ve gelişme hareketi içinde olduğunu, bu hareketin hızını, ve bu hızın yükseltilebilmesi için neler yapılabileceğini öğrenmemiz mümkün olur.

Marx'a göre gerçekte olanın bilgisine gerçekte olandan hareket etmekle ulaşılabılır. Tek gerçekçi ve materyalist bilgi

edinme yolu budur. Gerçekte olan, çok kere, karmaşık ve bir anda kavranmaları mümkün olmayan çeşitli faktörlerin bir bütünüdür. Bunun için önce ne olduğunu anlamak ve açıklamak istediğimiz şeyin özünü kavramamız gerekir. Bunu ancak ikinci dereceden ve daha az önemli etkenlerden soyutlayarak yapabiliriz. Böylece, öğrenmek istediğimiz şeyin en soyut planda ilk bilgisini edinmiş oluruz. Bu bir ilk adımdır. Bundan sonra diğer faktörleri için içine katarak gerekli nitelendirme veya düzeltmelerle, adım adım, gerçekte olana, somuta, mümkün olduğu kadar yaklaşılmaya çalışırız. İşte ancak bu şekilde edinilen bilgilerdir ki dünyayı ve toplumu değiştirmeye yönelmiş eylemlerin (pratiğin) teorik temelini teşkil ederler.

Marx'ın tabiiilerinde «ilişki» kavramı çok önemli bir yer tutar. Ona göre, her toplum belli bir ilişkiler bütünüdür. Biz bu ilişkilerin mahiyetini kavrayıp açıklayabilirsek, bunların meydana getirdiği toplumun da yapı ve mahiyetini anlamış oluruz. İlişkiler, insanların aralarında giriştikleri çeşitli faaliyetler dolayısıyla kurulurlar. Marx, toplumun en önemli ve diğer bütün ilişkilerinin temelini teşkil eden ilişkilerin üretim ilişkileri olduğunu söyler. Üretim ilişkileri, insanlar arasında maddi üretimin olayının vücuda getirdiği ilişkilerdir. Bunlar toplumun karakteristiği belirleyen ilişkilerdir.

Üretim ilişkileri, üretim faaliyetinin örgütlenme biçimine, kişilerin bu faaliyete katılma şekillerine bağlı olarak ortaya çıkan ve bunlarla birlikte değişen toplumsal durumdur. Üretim faaliyetinin yürütülüşü ve kişilerin bu faaliyetteki yerleri ve rolleri ve dolayısıyla aralarında bu yüzden kurulan ilişkiler, toplumun sahip bulunduğu maddi üretim şartlarına yani üretim güçlerine bağlıdır. Üretim ilişkilerini üretim güçleri belirler.

Üretim güçlerindeki gelişmeler üretim ilişkilerinin değişmesine yol açarlar. Üretim

güçlerindeki gelişmenin sonucu emek üretkenliğinde (produktivitesinde) bir yükselme şeklinde görünür. Yükselen emek üretkenliği toplumsal üretimin miktar olarak artması ve nitel olarak çeşitlenmesi sonucunu doğurur. Bu, bir yandan, toplumsal fazlanın, öte yandan, işbölümünün artmasına yol açar. Böyle bir gelişme ile birlikte yeni ilişkilerin belirmesi zaruridir doğar. Üretim ilişkileri üretim güçlerindeki gelişmeye uygun düşen bir değişme göstermediği takdirde, bunlar arasında bir zıtlık, bir bedenün üzerine geçirilmiş elbiseye sığmaması gibi uyumsuz bir durum meydana gelir. Üretim ilişkileri üretim güçlerinin yeni durumuna uymak zorundadır. Bunlar arasındaki çelişme, yeni üretim ilişkilerinin ortaya çıkmasını sağlayacak köklü bir dönüşüm hareketine, bir devrime yol açabilir. Toplumların hareketleri, daha aşağı bir durumdan daha yukarı bir duruma geçmeleri, bu devrimler yoluyla olur. Toplumsal devrim dediğimiz şey budur.

Toplum belli bir ilişkiler bütünüdür, ve üretim ilişkileri bunların en önemlileridir dedik. Bunların önemli, toplumun yapısını veya kuruluşunu tayin etmelerinden ileri gelir. Toplumun yapısı derken kast edilen toplumun sınıf yapısıdır. Sınıf yapısının anahtarı, merkezî ilişki olan mülkiyet ilişkisidir; bu ilişki, insanların üretim için yararlandıkları araçlar karşısındaki durumlarını ifade eder. Bu ilişkiyi de yine üretim araçlarının önemli bir bölümünü teşkil ettikleri üretim güçlerinin ulaştığı bulunduğu seviye belirler.

Herhangi bir durumda üretim güçlerinde kendini göstermeye başlayan bir gelişme, bu gelişmeden yarar ve zarar gören sınıfları karga-karşıya getirir. Buradan sınıflar arası bir çıkar çatışması doğar. Üretim güçlerindeki gelişme, kendisiyle birlikte, eski ve halen yürürlükte olan üretim ilişkilerinin devamında yarar gören eski sınıf veya sınıflara karşı halen mevcut ve yürürlükte olan ilişkilerden zarar gören bir sınıfın güç-

Devrim

lenmesine veya yeni bir sınıfın ortaya çıkmasına yol açar. Üretim güçlerindeki gelişmenin elvermesi ölçüsünde, bundan yarar gören sınıf güçlenir ve hâkim duruma geçer. Böylece, toplumsal fazla üzerindeki kontrol ve buna elkoyma gücü sahip değiştirir. Şu halde, üretim güçlerindeki gelişme bir yandan toplumsal fazlanın büyümesine yol açarken, öte yandan bunun üzerindeki tasarruf yetkisinin hangi sınıfın eline geçeceğini de tayin eder. Hakimiyet durumun da meydana gelen değişiklik baştan sona bir mücadeleden sonucudur. Marx ve Engels, bu nu ifade etmek üzere, «Bugüne kadar devam edegelen insanlık tarihi sınıf mücadeleleri tarihidir.» derler.

Toplumsal devrim süreci temeli üzerinde cereyan eden sınıf mücadelesi siyasal bir olay, siyasal bir süreçtir. Bunun tabii sonucuna vardığı an, yani sınıf hakimiyetinin el değiştirdiği an siyasal devrim meydana gelmiş olur. Yukarıda belirttiğimiz gibi, siyasal devrimle toplumsal devrimi ya devam etmekte olduğu doğrultuda huzlanıracak ya da bunu durduracak ve gücü yeterse tersine çevirecek sınıf veya sınıfların siyasal iktidar üzerindeki hakimiyeti kurulur. Sınıf hakimiyetinin siyasal plândaki ifadesi siyasal iktidardır.

Marx, en fazla üzerinde durduğu ve derin bir incelemeye tabii tuttuğu kapitalist toplumu, toplumun uzun gelişme zincirinin sadece bir halkası olarak görür. Bu halka, henüz zincirin son halkası değildir. Onun kendisinden bir öncekini izlemesi gibi, onu da bir yeni halka izleyecektir. Çünkü, bu toplum da kendisinden öncekiler gibi değişme ve gelişmeyi sağlayacak tohumu içinde taşımaktadır. Çünkü, bu toplumda da sınıflar arası çatışma sona ermemiş yalnız çatışmanın tarafları, yani çatışan sınıflar değişmiştir.

Marx'ın Materyalist Tarih Görüşü'nün bu pek kısa özetini bitirirken, bunun kendi kaleminden çıkmış çok özül bir

ifadesi ve bunun için de çok meşhur olan bir pasajı buraya aktarmayı yaarrlı buluyoruz.

«Araştırmalarımın beni ulaştırdığı sonuç şu oldu : hukuk ilişkileri ve devlet şekilleri bizzatı ne kendiliklerinden anlaşılabilirler ve ne de insan aklını genel gelişimi denilen şeyle açıklanabilirler; bunlar kökleri hayatın, Hegel'in... bir bütün olarak 'uygar toplum' adı altında topladığı, maddi ilişkilerinde olan şeylerdir; ve bu uygar toplumun anatomisi ekonomisi politik'te aranmalıdır. Bu sonuncunun Paris'te başladığım incelemesine Brüksel'de... devam ettim. Vardığım ve, bir ke re ulaştıca da araştırmalarım da rehber olarak yararlandığım genel sonuç kısaca şöyle özetlenebilir : insanların hayatlarını sağlamak için yürüttükleri toplumsal üretim faaliyetinde aralarında belirli, zorunlu, kendi iradelerinden bağımsız ilişkiler kurulur; bu üretim ilişkileri kendi maddi üretim güçlerinin belirli bir gelişme aşamasına uygun düşer. Bu üretim ilişkilerinin bütünü, toplumun ekonomik yapısını meydana getirir, üzerine belirli bir hukuki ve siyasal üst-yapının kurulduğu ve kendisine belirli toplumsal bilinç şekillerinin uygun düştüğü reel temeli teşkil eder. Maddi hayatın üretim biçimi toplumsal, siyasal ve ruhsal hayat sürecini genel karakterini belirler. İnsanların varlığını belirleyen bilinçleri değildir, tersine, bilinçlerini belirleyen toplumsal varlıklarıdır. Gelişmelerinin belirli bir aşamasında, toplumun maddi üretim güçleri toplumun mevcut üretim ilişkileri ile, ya da, bunların o zamana kadar içinde hareket ettikleri ve kendilerinin sırf hukuki ifadelerinden ibaret olan mülkiyet ilişkileriyle, çatışma durumuna girerler. Bu ilişkiler üretim güçlerinin gelişme şekilleri olmaktan çıkıp bunlara ayak bağı olan zincirler haline gelirler. Böylece toplumsal devrim dönemine girilir. Ekonomik temelini de

● Kimilerini yazılarında ve konuşmalarında çıkmazlara sokan, ele aldıkları meselelerin hemen hemen hiçbirini açıklayamamalarına yol açan hata; «siyasal» anlamda devrim ile «toplumsal» anlamda devrim arasındaki farkı kavrayamamış olmalarıdır.●

mesyle birlikte olanca cüssesyle bütün üst-yapı hızla ya da yavaş olarak değişmeye başlar. Bu türlü dönüşümleri incelerken, ekonomik üretim şartların da meydana gelen ve doğal bilimlere özgü kesinlikle ortaya konulabilecek olan maddi değişmelerle hukuki, siyasal, dini, bedii veya felsefi, kısaca, bu çatışmanın bilincine insanların kendilerinde ulaştıkları ve bu çatışmayı kendileriyle yürüttükleri, ideolojik şekiller arasında daima ayırım yapmak gerekir. Nasıl ki biz bir birey hakkındaki görüşümüzü bizzat onun kendisi hakkındaki düşüncesine dayandırmazsak, böyle bir dönüşüm hakkındaki yargımızı da bu dönemin kendi bilincine dayandıramayız; tersine olarak, bu bilinç maddi hayatın çelişmelerinden, toplumsal üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki mevcut çatışmadan hareket edilerek açıklanmak gerekir. Bir toplum biçimi, içinde kendileri için yer olan bütün üretim güçleri gelişmeden evvel, asla yok olmaz; ve kendi maddi varlık şartları eski toplumun rahminde olgunlaşmadan evvel, daha yüksek yeni üretim ilişkileri, asla ortaya çıkmazlar. Bundan ötürü, insanlık daima haklı olarak gelebileceği sorunları karsısına alır; çünkü, daha yakından bakıldığında görülür ki, sorun kendini, ancak, çözümü için gerekli maddi şartların halen mevcut olduğu ya da en azından oluşma halinde bulunduğu durumlarda açığa vurur. Geniş çizgiler içinde olmak üzere, asyatik, antik, feodal ve modern burjuva üretim biçimlerini toplumun ekonomik oluşum doğrultusu üzerinde yer almış gelişim dönemleri olarak isimlendirebiliriz. Burjuva üretim ilişkileri toplumsal üretim sürecinin son çatışmalı (antagonist) şeklidir; çatışma sözü burada bireysel çatışma anlamında olmayıp bireylerin toplumsal hayat şartlarından doğan bir çatışma anlamındadır; ancak, şurası da var ki,

burjuva toplumunun rahminde gelişen üretim güçleri aynı zamanda bu çatışmanın çözümünü sağlayacak maddi şartları da yaratırlar. Bunun içindir ki, bu toplumsal oluşumla birlikte, insan toplumunun tarih-öncesi dönemi tamamlanır.» (siyahlar M.S.)

Bizim yukarıdaki kısa açıklamalarımızdan ve bizzat Marx'ın kendi ifadelerinden anlaşılacağı gibi, bilimsel sosyalizmin temelini teşkil eden bu tarih ve toplum görüşü, toplumların oluşumu ve gelişimi üzerinde çok yüksek bir soyutlama seviyesinde ulaşılmış bir genellemedir. Bu genelleme gelmiş geçmiş ve bu günkü toplum durumlarına aynı derecede geçerlilikle uygulanabilir, ve bütün toplum şekilleri için geçerli genel bir bakış açısı teşkil eder. Diğer bir ifade ile, bu, toplumsal yapı ve bu yapının kendi iç dinamiği incelenirken bir hareket noktası, genel teori olarak iş görür.

Bu genelleme bize, belli somut durumları nasıl ele almamız gerektiğini her somut durumda neleri nasıl değerlendirmemiz gerektiğini gösterir. Bunun içindir ki, bunu sırf ifade etmekle henüz ancak ilk sözümlü söylemiş oluruz. Ondan bir tahlil aracı olarak yararlanmamız, onu belli özel somut durumlara tahlil ederken bir hareket noktası, bir dayanak olarak almamız da mümkündür.

Toplumsal devrimle siyasal devrim arasındaki farkın ve bu ikisi arasındaki ilişkinin farkında olmayan yazar, devrim derken yukarıda kısaca göstermeye çalıştığımız Materyalist Tarih Anlayışının temel önermelerinden birini sadece tekrar etmekle kalmış, daha kötüsü, karşı-devrimden söz ederken bununla uzaktan yakından ilgisi olmayan şeyler söylemiştir.

(Bunu bundan sonraki yazılarımızda göstermeğe çalışacağız.)

BİR ÖZELLİK

«Çinde, silâhli devrim, silâhli karşı-devrimle savaşıyor; Çin devriminin özelliklerinden ve avantajlarından biri de, işte buradadır».

Mao, savaş ve strateji sorunlarının Çin devrimindeki önemini belirtmek için 6 Kasım 1938'de Merkez Komitesinde yaptığı bir konuşmada, Stalin'in bu tezinin, Çindeki devrimci mücadelenin bütün evreleri için, tamamen doğru olduğunu söylüyordu.

Mao'ya göre, Çin, bağımsız demokratik bir devlet değil, feodal baskı altında altında yaşayan yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ükeydi. Dış ilişkilerinde millî bağımsızlıktan yoksundu, emperyalist boyunduruk altında bulunuyordu. Bu yüzden, Çinde, ne yararlanılması mümkün bir parlamento, ne de işçilere legal mücadele imkânını veren bir kanun vardı. Çindeki devrimci mücadelenin esas biçimini ve esas örgütlenme ilkesini, Çinin bu özellikleri belirliyordu. Mao'ya göre, Çinde esas mücadele şekli savaş ve esas örgütlenme ilkesi de orduydü. Örneğin halk yığınlarının örgütlenme ve mücadelesi gibi bütün öbür devrimci mücadele şekilleri, son derecede önemli olmakla beraber, savaş gereklerine bağlıydı. Çin'in 1919'dan 1938'e kadar uzanan siyasî mücadele tarihi, karşı - devrime karşı yönetilen devrimci savaşların tarihidir. Çin proleter partisinin, varolduğu andan (1921) beri karşı karşıya bulunduğu ana görev, duruma göre, bazı silâhli iç karşı-devrime, bazı da silâhli dış karşı-devrime karşı, millî ve sosyal kurtuluşu elde etmek için, mümkün olduğu kadar çok müttefik toplamak ve silâhli mücadeleyi örgütlemektir. Bu nedenle, 1921-26 arasında, Çindeki silâhli mücadelenin istisnâî önemini kavrayamayanlar, savaş hazırlığı ve ordu örgütlenmesiyle ciddi bir şekilde uğraşmayıp, askerî strateji ve taktik sorunlarının incelenmesine ciddi bir dikkat göstermeyenler, Mao'ya göre, hata etmişlerdir. Örneğin Kuzey Seferi (1926) esnasında, ordunun hazırlanması ihmal edilerek, dikkatin sadece yığın hareketi üzerine teksifi, 1927'de, Kuomintang gerici bir tutum aldıktan sonra, yığın hareketinin çökmesi sonucunu vermişti.

Mao'ya göre, deney, Çin meselelerinin silâhli bir mücadele olmaksızın çözümlenemeyeceğini göstermiş bulunuyordu. Öyleyse, Partinin örgütlenme ve yığın çalışmaları, sadece ve sadece cephe gereklerine göre düzenlenmeliydi. Çinde parti örgütü kurmak demek, silâhlara sahip olmak demektir. Bu bakıma, «Orduya kim sahipse, iktidara da o sahiptir» diyen Çan Kay-Şek'ten öğrenilecek çok şey vardı. Çinde, «iktidar tüfeğin ucunda» idi. Bu anlamda, Çinde, «dünyanın ancak tüfekte değiştirilmesinin mümkün olduğu» söylenebilirdi. Mao'ya göre, Çin devriminin özelliği buydu. Bu özellik, Çin'in kendine özgü şartlarının sonucuydu.

ÇİN 1940

Mao, «Yeni Demokrasi» başlıklı yazısını, Ocak 1940'da, «Çin Kültürü» adlı derginin ilk sayısında yayınladı. Bu yazının özünü, silâhli dış karşı-devrime karşı, silâhli dev-

rimci mücadelenin Çin'e özgü gerekleri belirlemiştir.

Mao, silâhli dış karşı-devrimle mücadele için, daha «Uzun Yürüyüş» döneminin en civcivli zamanında, 1 Ağustos 1935'de, Çinin kuzeyindeki iki eyaleti sözümlü «muhtar» bir rejim altında Çinden ayırmış ve İç Moğolistan'da kukla bir «bağımsız» devlet kurmuş bulunan Japon emperyalizmine karşı birleşmek önerisiyle Çan Kay-Şek'e bir mesaj göndermişti. Ama Çan Kay-Şek bu teklife yanaşmamıştı. Mao, bu tarihten sonra, Japonlara karşı Birleşik Millî Cephe taktiğini hem partisine, hem de silâhli mücadele halinde buldukları Kuomintang'a kabul ettirmek için, sürekli bir çaba gösterdi. Çan Kay-Şek'in Birleşik Millî Cephe taktiğine karşı gösterdiği şiddetli dirence rağmen, Mao, onun İngiliz-Amerikan emperyalizmine olan sıkı bağıtlığı dolayısıyla, eninde sonunda, Japonyaya karşı birlikte mücadeleye yanaşacağını düşünüyor, ve bu yanaşmayı güçleştirmemeğe çalışıyordu. Buna rağmen, Çan Kay-Şek, Japonyaya karşı birlikte savaşmak ve aralarındaki sivil savaşa son vermek yolunda 1936 yılının Mayıs ve Ağustos aylarında yapılan teklifleri de reddetti. Sivil savaşın durdurulması ve iki parti arasında işbirliği yapılması için bir anlaşmaya varılması, ancak «Sian Olayı»ndan sonra mümkün olabildi. «Sian Olayı», Çan Kay-Şek'in, Japonlara karşı Birleşik Millî Cephe'nin kurulmasını kabul etmesi için, kendi mareşallerinden Çang Hsu-liang tarafından, 12 Aralık 1936'da, Güney Şensi'deki Sian kentinde tutuklanması olayıdır. Böylece, bir çeşit «zoraki nikâh»la, Çan Kay-Şek, «sivil savaşın durdurulması ve iki parti arasında işbirliği yapılması, Japon saldırısına karşı savaşılması, Japon taraflısı olanların Kuomintang'dan temizlenerek, İngiliz, Amerikan ve Sovyet Rusya dostluğuna dayanan bir siyaset izlenmesi, siyasî hürriyetlerin genişletilmesi ve daha demokratik bir düzenin kurulması» konusunda, Komünistlerle gizli bir anlaşmaya vardı. Ama Temmuz 1937'den itibaren Japon ordularının Çini istilâya başlaması üzerine, aynı yılın Eylül ayında, Mao ile Çan Kay-Şek arasında, Birleşik Millî Cephe'ye resmîlik kazandıran bir anlaşma imzalandı. Ne var ki, Kuomintang ile komünistler arasında varolan çelişmeler, Birleşik Cephe'nin devamı boyunca, zaman zaman anlaşmazlıklar doğurmakla geri kalmadı. Çan Kay-Şek, Japonlara karşı komünist birliklerin kazandığı başarılarla, iktidarının geleceği bakımından büyük tehlikeler görüyor, hiç bir zaman kurtulamadığı bu endişenin etkisi altında, örneğin komünistlerin yönetiminde bulunan Şensi-Kansu-Ningsia sınır bölgesini sürekli bir kuşatma altında bulunduruyordu. İki parti arasındaki çelişme, Birleşik Millî Cephe'nin başı üzerinde sallanan bir kılıç gibiydi. Ama Birleşik Cepheyi Çinin o günkü somut şartları içinde devrimci mücadelenin temeli olarak gören Mao, her zaman uzlaşma yollarını arıyor, siyasî, ideolojik ve teorik pratiğini, bu çerçevede içinde geliştiriyordu. (Daha geniş bilgi için : MAO ÇE-TUNG- Bir Devrimcinin

Otobiografisi, Edgar Snow (Çev. M. Ardoş), Sol Yayınları, 1967 Ankara).

«Yeni Demokrasi», 1939 yılı içinde, bu ortamda yazıldı.

«YENİ DEMOKRASİ»

«Yeni Demokrasi», Sosyal Yayınlar tarafından, Mao'nun aynı evrede yazdığı «Çin İnkılabı ve Çin Komünist Partisi» başlıklı bir yazıyla birlikte yayımlanmıştır. Kitabın arka kapaklarında da belirtildiği gibi, birbirini tamamlayıcı nitelikte olan bu iki yazı da, Çinin o günkü sosyo-ekonomik gelişme aşamasında, Çinde bulunan toplumsal sınıflara, bu sınıflar arasındaki ilişkilere ve Çin toplumunun içinde bulunduğu iç ve dış şartlara göre Çin devriminin nasıl bir yoldan geçmesi gerektiği konusunu incelemektedir.

Burada, bu iki yazıya dayanarak, tek bir devrimci mücadele sürecinin belirli bir evresi için Mao tarafından geliştirilen taktik düşünceleri özetlemeğe çalışacağım.

Çin devriminin hedeflerini, ödevlerini, dayandığı güçleri, devrimin karakter ve gelişimini anlamak için, Çin toplumunun sosyo-ekonomik karakterini iyice anlamak gereğinden hareket eden Mao, 1940 Çinini, «Japon işgali altındaki bölgelerde sömürge, Kuomintang'ın egemenliği altındaki bölgelerde ise yarı-sömürge; ama hem Japon işgali altındaki bölgelerde, hem de Kuomintang'ın egemenliği altındaki bölgelerde, her şeyden önce, feodal ve yarı-feodal bir toplum» olarak belirler. Böyle olduğuna göre, Çin devriminin bu evresindeki başlıca hedefler, emperyalizm ve feodalizm; başlıca düşmanlar da, başta Japonya olmak üzere, bütün emperyalist ülkelerin burjuvazisi ile Çindeki feodal sınıftır. Çünkü içinde bulunan evrede, Çin toplumu üzerinde belirleyici bir etki yapan ve Çinin ilerlemesine engel olan belli başlı karşı-devrimci güçler, bu iki güçtür. Çin toplumu, sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal nitelikte bir toplum olduğu için, Çin devriminin iki evrede tamamlanması gerekir. Yani Çin devriminin tarihi özelliği, birincisi demokrasi, ikincisi sosyalizm olan, iki evreye bölünmesi zorunluluğudur. Ama birinci evre, genel anlamda demokrasi değil, Çin tipinde, özel, yeni tipte bir demokrasidir. Bu tarihi özellik, yani Çin devriminin ilk evresinin artık genel anlamda demokrasi olmaktan çıkıp, sosyalizme yol açan yeni tipte bir demokrasi haline gelmesi, Birinci emperyalist dünya savaşı ve 1917 Ekim İhtilâlinin sonucudur. Ekim İhtilâliyle, tarihte sosyalist devrimler çağı açılmadan önce, Çinin gerçekleştirilmek durumunda bulunduğu burjuva-demokratik devrim, eski tipte burjuva-demokratik dünya devrimi kategorisine giriyor ve onun bir parçasını teşkil ediyordu. Eski tipte burjuva-demokratik devrim, burjuvazinin yönettiği, bir burjuva toplum ve burjuva diktatoryası altında bir burjuva devlet kurmayı gözeten devrimdir. Oysaki, 1917'den sonra açılan tarihi çağ içinde, Çin burjuva-demokratik devrimi karakter değiştirmiş, devrimci

cephe bakımından proleter-sosyalist dünya devriminin bir parçası olan yeni tipte burjuva-demokratik devrimler kategorisine girmiştir. Yeni tipte burjuva-demokratik devrim, proletaryanın yönettiği, yeni-demokratik bir toplum ve bu birinci evresinde bütün devrimci sınıfların diktatoryası altında bir devlet kurmağı gözeten devrimdir. Bu yeni tip devrim, sosyalizmin gelişmesi için daha geniş bir yolu bütün engellerden temizler.

Mao'ya göre, tâli evrelere bölünmüş olan Çin devriminin birinci evresi, toplumsal karakteri bakımından, proleter-sosyalist bir devrim değil, yeni tipte bir burjuva-demokratik devrimdir. Ama proleter-sosyalist dünya devriminin bir parçası ve müttefikidir. Çünkü bu devrimin ilk evresi, Çin burjuvazisinin diktatoryası altında kapitalist bir toplumun kurulmasıyla değil, Çin proletaryasının yönettiği bütün devrimci sınıfların ortaklaşa diktatoryası altında «yeni-demokratik» bir toplumun kurulmasıyla sonuçlanacaktır. Mao, Çin proletaryasının yönettiği bütün devrimci sınıfların ortaklaşa diktatoryası ile, proletarya diktatoryası arasında bir fark görmekte, Çin devriminin birinci evresinin özelliğini, esas itibariyle bu farka dayandırmaktadır.

Devrimci koalisyon içinde yer alan Çin millî burjuvazisi, emperyalizm tarafından boyunduruk altında tutulan bir sömürge ve yarı-sömürge ülkenin burjuvazisi olduğundan, «emperyalizm çağında bile», yabancı emperyalizme ve kendi bürokratlar ve feodaller hükümetine karşı savaşmasını ve müşterek düşmana karşı proletarya ve küçük burjuvazi ile ittifak kurmasını mümkün kılan devrimci niteliğini belirli dönemlerde ve bir dereceye kadar korur. Yani Çin, yabancılar tarafından silâhli istilâ yoluyla talan edilen bir sömürge ve yarı-sömürge memleket olduğu için, Çin millî burjuvazisi, belirli zamanlarda ve bir dereceye kadar devrimci bir karakter taşır. Aslında, burjuvazi, genel olarak, güçlü bir düşmanla karşılaşıncaya, ona karşı koyabilmek için, işçi ve köylülerle birleşir; ama işçilerle köylüler uyanınca, yani sömürge-sömürülen arasındaki iç çelişki ağırlık kazanınca, devrim düşmanı ile birleşerek onlara karşı döner. Çin devriminin ilk evresinde halkın can düşmanı emperyalizm ve feodal güçler, özellikle emperyalizm olduğuna göre, kurulmak istenen yeni-demokratik devlet proletarya öncülüğündeki bütün anti-emperyalist ve anti-feodal güçlerin ortaklaşa diktatoryası olmak gerekir. Mao'ya göre, yeni-demokratik devlet, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerindeki devrim tarafından kabul edilecek geçici devlet şeklindedir. Bu devlet, esas itibariyle, proletarya yönetimindeki bir kaç antiemperyalist sınıfın ortaklaşa diktatoryasıdır.

Yeni-demokratik cumhuriyette özel sermayenin halk üzerinde egemenlik kurmasına meydan vermemek için, tekalcî nitelikteki işletmeler, ya da bankalar, demiryolları ve havayolları gibi özel ellerde bırakıla-

mayacak derecede geniş müesseseler, ister Çinlilere, ister yabancılar ait olsun, devlet tarafından işletilecektir. Yeni - demokratik cumhuriyetin proletarya yönetimi altında bulunan devlet ekonomisi sosyalist karakterdedir ve millî ekonominin bütünü içinde yönetici gücü teşkil eder; ama bu cumhuriyet kapitalist özel mülkiyetin öbür şekillerini ortadan kaldırmaz ve kapitalist üretim «halkın yaşama araçlarını kontrol altına almadıkça», Çin ekonomisinin henüz çok geri durumda bulunması nedeniyle, kapitalist üretimin gelişmesi yasaklanmaz. Burada, Çin devriminin, daha anti-emperyalist ve anti-feodal birinci evresinde bile taşımakta olduğu anti-kapitalist öz üzerinde daha fazla durmağı gereksiz buluyorum. Nitekim Mao, emperyalizme ve feodalizme karşı savaşın kazanılmasından sonra, Çinde kapitalist bir toplumun kurulmasını istemenin, aklın almayacağı bir şey olduğunu söylüyordu.

DOGRUDA BULUŞMAK

«Yeni Demokrasi», Mao'nun, Çinin somut sosyo-ekonomik durumunu tahlilden hareketle, Çin devriminin birinci evresi için geliştirdiği anti-emperyalist ve anti-feodal bir taktikle ilgili çalışmalarının ideolojik ürünlerinden biridir. Her şeyden önce, çok belirli özellikler taşıyan bir mücadele evresi için geliştirilmiş bulunan bir taktikten hareketle, her hangi bir ülkenin sosyo-ekonomik durumunu «tahlil» çabasının, kısır bir çaba olduğunu kabul etmek gerekir.

Çin devriminin bütün evrelerindeki ortak özellik, Çinde silâhli mücadeleyle yığın hareketli arasındaki birleşim (sentez) biçiminde yürütülen devrimci mücadeledeki esas mücadele şeklinin savaş, yani silâhli mücadele olduğudur. Bu nedenle, Mao'nun sadece bu özellik içinde bir anlam taşıyan: «iktidar tüfeğin ucundadır», ya da, «dünya ancak tüfekle değiştirilebilir» gibi sözlerinde, evrensel bir geçerliliğe sahip bir taktik ya da stratejinin unsurlarını görmek büyük bir hata olur.

Mao'nun, Çin devriminin iki evrede tamamlanması gerektiği yolundaki düşüncesi, açıkça belirttiği gibi, Çin toplumunun sömürge, yarı-sömürge, ve yarı-feodal nitelikte bir toplum olmasına bağlıdır.

Mao, Çin devriminin birinci evresi üzerindeki düşüncelerini, «yeni-demokrasi» kavramıyla ifadeye çalışmaktadır. Bu, sürekli devrim anlayışı içinde geliştirilen marksist-leninist burjuva demokratik devrim anlayışının 1930-1940 yılları Çinine uygulama girişiminden başka bir şey değildir.

Marx, 1848'den sonra, İngiltere ve Fransa'da burjuva-demokratik devrimin gerçekleştiği âna göre kapitalizmin daha gelişmiş bir evresinde, ama burjuvazinin devrimci misyonunu yitirdiği ve işçilerle köylülerin tarih sahnesinde devrimci bir güç olarak ağırlıklarını duyurmağa başladıkları bir sırada, Almanya'da gerçekleştirilecek bir burjuva-demokratik devrimin, aslında proleter-sosyalist devrimin başlangıcı olacağını düşünüyordu.

Lenin, Marx'ın düşüncesini, emperyalist çağda, 1905 Rusyasının somut şartları içinde geliştirdi ve burjuva demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşmesi teorisini formüle etti.

Mao'nun «yeni-demokrasi» düşüncesi, ancak marksist-leninist sürekli devrim anlayışı içinde doğru olarak kavranabilir. Tabii Mao'nun göz önünde tuttuğu somut özellikleri unutmamak şartıyla.

Gerçekten, emperyalist çağın burjuva demokratik-devrimleri, eski tip burjuva-demokratik devrimler olarak düşünülemez. Yeni tip burjuva-demokratik devrimi eski tip burjuva-demokratik devrimden ayıran, ve hiç bir ülkenin somut özellikleriyle sınırlı bulunmayan temel teorik ölçü, her halde yeni tip devrimlerin ancak proletarya öncülüğünde gerçekleştirilebileceği olmak gerekir. Öyleyse, proletarya öncülüğünde yürütülmeyen, ya da proletarya öncülüğünü gözetmeyen, tersine, bu öncülüğü engelleme ya da geciktirme yönünde etkili olabilen her türlü tertip ve kombinezon, gerçek bir devrimci mücadele değil, ancak bir devrimci mücadeleye «er-satz» olabilir.

Lenin'in, sosyalizmin sadece emperyalist sistemin bütünü bakımından «mümkün» duruma geldiği bir tarihi dönemde hazırladığı burjuva-demokratik devrim düşüncesini, 1940 Çininin somut şartları içinde geliştirmeye çalışan Mao, yabancı emperyalizmin ve yerli feodallerin boyunduruğu altında yaşayan bu ülkede, bu iki can düşmanını tepelemeği gözetken millî ve demokratik bir devrimin başarılmasını iki temel görev sayıyor, bu iki temel görevin, yani millî devrimle demokratik devrimin, hem birbirinden farklı, hem de birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu belirterek, başta gelen görevin, emperyalizmi devirmeği gözetken millî devrim olduğunu söylüyordu.

Silâhli Japon saldırısı karşısında, devrimci mücadele içinde anti-emperyalist savaşa bir ağırlık ve öncelik veren Mao, Çinde emperyalist egemenliğin dayandığı en önemli sosyal destek olarak feodal sınıfı gördüğü için anti-emperyalist savaşı, savaş gereklerinin çizdiği sınırlar içinde, anti-feodal mücadeleyle birleştiriyordu. Mao'nun esas düşüncesini, bu düşüncenin belirli bir duruma uygulanmasından çıkan belirli bir sonuçla karıştırmamak gerekir. Mao'ya göre önemli olan, anti-emperyalist mücadele söz konusu olunca, bir ülkede, bu mücadelenin, emperyalizmin dayandığı en önemli sosyal destek olan sınıf hangisiyse, o sınıfa karşı mücadeleyle birlikte yürütülmesidir. Bu bakıma, anti-emperyalist mücadelenin her hangi bir şeklinin söz konusu olduğu her hangi bir ülkede, hangi toplumsal sınıfın emperyalizme «en önemli destek» haline geldiğini doğru bir şekilde saptamak, «hesaplan sınıfta kalmamak için», son derecede büyük bir önem taşır.

«Yeni Demokrasi» Mao'nun devrim düşüncesini anlamak amacıyla okunursa varılacak sonuçlardan bazıları sanıyorum bunlar olacaktır.

Siyasi Bir Dien

CEM EROĞUL

«Stratejimiz ve taktiğimiz, bir halk savaşının ve uzun süreli bir direnmenin strateji ve taktiği olmak zorundaydı.» Bu sözler, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin ünlü başkomutanı Gen. Giap'a aittir ve Fransızlara karşı verilen birinci milli kurtuluş savaşı için söylenmiştir. Ne var ki, 1959'da başlayan ve bugün hâlâ süren ikinci milli kurtuluş savaşının şartları birincisinden pek farklı olmadığı için, bu sözler, bugünkü savaşın strateji ve taktiğine de uygun düşmektedir. Gerçekten de, Vietnamlular, kendilerinden defalarca güçlü olan bir büyük düşmanı yenmek için, onu, sepeherce süren çabalarla ve sonsuz sabır ve ustalıklarla bir askeri-siyasi ağına sıkıştırmak ve nihayet, son büyük darbeyi vurmak esasına dayanan bir plan uygulamaktadırlar.

Ancak, iki kurtuluş savaşı arasında, yine de, önemli bir fark vardır. Birincisinde, düşman nispeten zayıf olduğu için nihai darbe askeri olabilmisti. İkincisinde, düşman, dünyanın en büyük emperyalist devleti olduğu ve hele elinde atom silâhları bulunduğu için, askeri hareket bütün önemini muhafaza etmekle beraber, nihai darbe siyasi olmaktadır. Vietnamlular, Amerika'ya, siyasi bir Dien Bien Fu hazırlamak yolundadırlar.

Amerikalıların etrafında örülen demir ağa, yakın zamanlarda, önemli bir düğüm daha atılmasını sağlayan son siyasi hareketin planı, Ağustos 1967'de kabul edilen Milli Kurtuluş Cephesi'nin yeni programında çizilmiştir. Bu programa göre, artık hedef Güney Vietnam'da, devrimci bir siyasi yapı kurmak ve bunu Amerika'ya tek muhatap olarak kabul ettirmektir. Fakat orlada önemli pürüzler vardı. M.K.C., köylerin çoğunluğuna hâkim olmakla beraber, şehirlerde, yani bir siyasi kuruluşu örgütleyecek kadar bir temele sahip değildi. Öte yandan, Johnson yönetimi, 1967 yılı sonunda Amerikalıların askeri alanda elde ettikleri nispi başarıdan cesaretlenerek, siyasi görüşmelere yanaşmak istemiyor ve cephede elde edilecek bir büyük zafere oynamayı tercih ediyordu.

İşte bu iki noktayı halletmek, yani şehirlerde bir dayanak elde etmek ve Amerikan yönetimini, kurulacak bu yeni siyasi iktidarla, uzun vadede, müzakerelere mecbur etmek için, Ocak 1968 sonunda Vietnamlular büyük Têt taarruzuna giriştiler. Güney Vietnam'ın hemen hemen bütün şehirlerine birden yönelen taarruz, kendisinden beklenen hedeflere vararak başarılı oldu.

Şöyle ki : 1) 3 Şubat 1968'den itibaren, yeni siyasi iktidarın temelini olacak «Devrimci Halk Komiteleri» kurulmaya başladı. Ayrıca, 14 Şubat 1968'de toplanan bir gizli kongre ile, «Millî, Demokratik ve Barışçı Güçler Birliği» kuruldu. Bu yeni örgüt, M.K.C.'nin denetimi altında olmakla beraber, onun dışındadır ve amacı, milli nitelikteki liberal burjuva unsurları Cephe'nin siyasetine çekmektir. 2) Têt taarruzunun yarattığı ikinci önemli sonuç, Amerikan yönetiminin cephede savaş kazanma hayallerine son vermesi ve böylece Johnson'u, Paris görüşmelerini açmaya mecbur etmesi oldu. Barış müzakerelerinin açılmasının Vietnamlular için iki büyük yararı vardı. Birincisi, Johnson'un, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ne karşı giriştiği bombardmanları önce sınırlamak, sonra da durdurmak zorunda kalması. İkincisi ise, M.K.C.'nin kukla hükümetin yanı sıra Güney Vietnam adına konuşabilecek bir muhatap olarak Amerikalılar tarafından kabul edilmesi. Böylece, kukla hükümetin siyasi temsil inhisarı kırılmış oluyordu.

M.K.C., 8 Mayıs 1969'da, Paris konferansına sunduğu yeni bir teklifle, 1967 Ağustosunda çizdiği planı gerçekleştirmek yolunda önemli bir adım daha attı. Bu yeni adımın amacı, kukla hükümeti ara yerdan süpürüp, Güney Vietnam'da, milli nitelikte bir siyasi iktidarı Amerikalıların tek muhatabı haline getirmektir. 8 Mayıs teklifinde, M.K.C., esas hedeflerini yine açıkça tekrarladıktan sonra, bunları gerçekleştirmek için, oldukça esnek bir yöntem kabul ediyordu. Bilindiği gibi, esas hedefler şunlardır : Vietnam'ın bağımsızlığı, egemenliği, birliği ve toprak bütünlüğü. Teklif edilen yöntem ise şuydu : İlk adımda, bir milli koalisyon hükümeti kurulacaktı. Bu hükümete dahil olan hiç bir kanat, kendi siyasi rejimini uygulamaya kalkışmayacaktı. Bu geçici hükümetin şu görevleri olmalıydı : barış antlaşmasını imzalamak, yabancı güçlerin çekilmesini sağlamak, geçmişteki tutumu ne olursa olsun, herkesi, barış, bağımsızlık ve tarafsızlık ilkeleri etrafında bir milli birlik içinde toplamak, genel af ilân etmek ve demokratik hürriyetleri halka geniş ölçüde tanımak, savaş yaralarını sarf etmek, iktisadi hayatı geliştirmek ve emekçilerin yaşama şartlarını iyileştirmek, barışçı ve tarafsız bir dış politika gütmek ve nihayet, Güney Vietnam'da sağlam bir idare kurulması için serbest genel seçimler yapmak. M.K.C.'nin teklifine göre, Vietnam'ın birleştirilmesi işi, bu serbest seçimlerden çıkacak hükümet ile Vietnam Demokratik Cumhuriyeti arasında yapılacak doğrudan görüşmelerin eseri olacaktır. Ancak, Cenevre antlaşmalarına uygun olarak, birlik gerçekleştirilinceye kadar, ne Kuzey, ne de Güney, askeri ittifaklara girmeyecekler, yabancı ülkelere askeri üs vermeyecekler, yabancı askeri birlikler barındırmayacaklar ve hiç bir yabancı ülkenin kendilerinin koruyucusu olmasını kabul etmeyeceklerdir.

Görüldüğü gibi, M.K.C.'nin teklifi gerçekten esnek bir yöntem getiriyor ve Amerikalılara, eğer savaşı bitirme arzusunda samimi iseler, onurlarını fazla zedelemeyen çekilip gitmek imkânını veriyordu. Ancak bu teklifin gerçekleşmesi için ilk şart, Amerikan yönetiminin kukla hükümetini tutmaktan vazgeçmesi idi.

Amerikalılar, şerefli bir barış için kendilerine sunulan bu güzel imkânı, bir defa daha samimiyetsizlik göstererek, geri çevirdiler. Üstelik, Paris görüşmelerini sabote edecek iki önemli teşebbüse girişmeyi de uygun buldular. Bir yandan, Güney Vietnam'da devrimci siyasi kuruluşun kadrolarını tasfiyeye yönelen yeni bir «pasifikasyon» hareketine giriştiler. Öte yandan, Nixon, barışın birinci engeli olan kukla hükümetin başkanı ile buluşacağını ilân etti.

Bu durum karşısında, M.K.C., gerdiği ağı iyice daraltan bir hamle daha gerçekleştirdi. 6-8 Haziran 1969 tarihleri arasında, kendisinin ve «Millî, Demokratik ve Barışçı Güçler Birliği»nin katıldığı bir kongre toplayarak «Devrimci Geçici Hükümeti» kurdu. Cephe'nin ikinci başkanı, yeni hükümetin başkanı oldu. Ayrıca, Cephe'nin Paris'teki temsilcisi, dışişleri bakanlığına getirildi. Böylece, 8 Mayıs teklifinde öngörülen ve görevlerini saydığı, milli nitelikteki geçici hükümeti kendi eliyle kurmuş oldu.

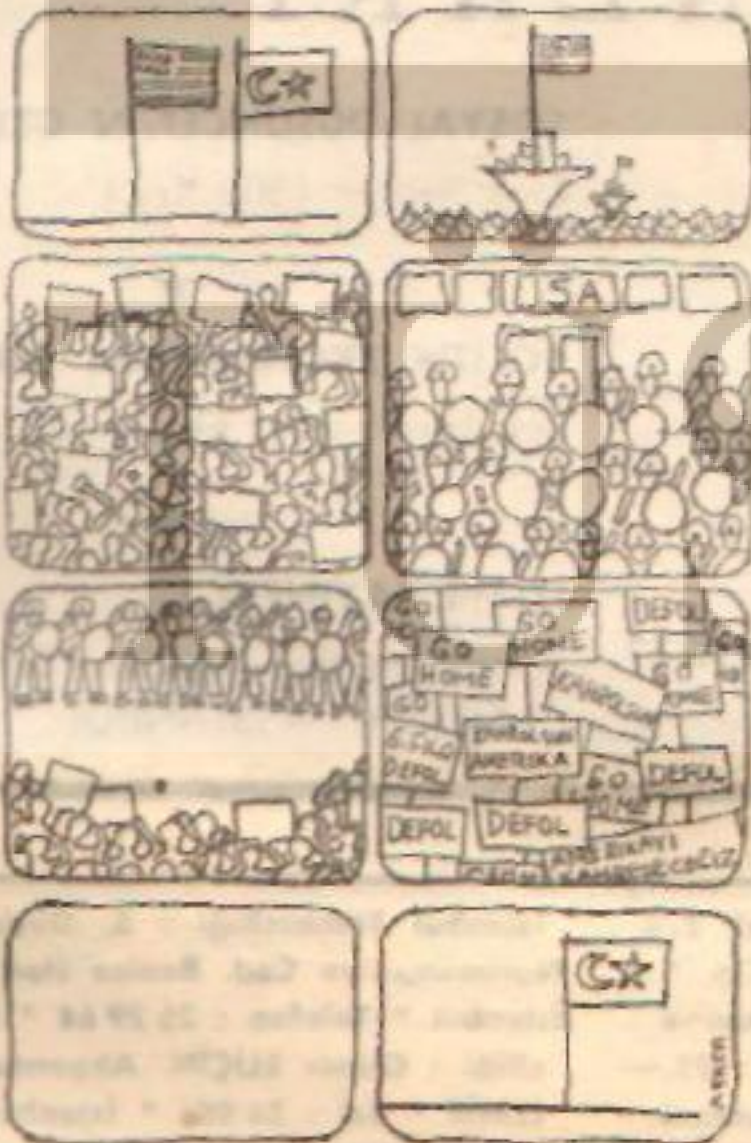
Sonuç itibarıyla Amerikalılar daha da kötü bir duruma düştüler. Şimdi artık Güney Vietnam'da resmi olarak iki hükümet vardır. Kukla olan birincisi, ancak kendi askeri payandaları sayesinde ayakta durabilmekte ve başta Saygon olmak üzere, sadece birkaç büyük şehirde hâkimiyet kurabilmektedir. İkincisi ise, tamamen milli, geniş bir koalisyon mahiyetindedir, toprakların büyük bir kısmında fiilen hâkimdir ve milletlerarası alanda kendisini resmen tanıyanların sayısı hızla artmaktadır. Fazlalık olarak, M.K.C.'nin güzel bir taktiğiyle cephenin temsilcisi yeni hükümetin başkanı olduğuna göre, bu hükümet, Paris konferansında, dışişleri bakanı tarafından temsil edilmektedir.

Bien Fu

Az gittikçe dolanan Nixon, savaşın ilk yıllarındaki duruma dönmekten başka bir çare düşünmemektedir. Şimdi artık istediği, Amerikan askerinin paçasını Vietnam'dan sıyırarak ve geniş silah ve «dışman» desteğiyle, savaşın esas yükünü kukla hükümete devretmektedir. Bunun için, 25.000 askerini geri çekeceğini ve bu geri çekişe hızla devam edeceğini ilân etmiştir. Ne var ki, M.K.C., bu oyuna gelmeyeceğini hemen ispat etmiştir. Cephe kuvvetleri, Amerikalıların askerlerini çektiği her yeri hemen işgal etmek suretiyle, kukla alternatifini fiilen işlemez hale getirmek yolundadırlar. Bunun en güzel örneği, Ben Het muharebesidir. Güney Vietnam'ın merkez bölgesinin yüksek yaylalarında bulunan bu kampı Amerikalılar, kukla kuvvetlere devretmeye hazırlanırken, büyük bir taarruza uğramışlardır. K. Cephesi kuvvetleri öyle kritik bir durum yaratmışlardır ki, devir gerçekleştiği an, kampın kendi ellerine geçmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Böylece, Nixon'un ikiyüzlü barışçılığı savaş alanında iflâs ettirilmiştir.

Amerikan emperyalizmi Vietnam'da gittikçe bozulmaktadır. Bir yandan, kukla hükümet hızla çökmektedir. Newsweek dergisinin yazdığına göre, bizzat hükümet başkanının karısı İsviçre'de bir ev almış ve çocuklarını Avrupa'ya kaçırmıştır. Ayrıca, Paris konferansına gönderilen bir bakan Fransa'ya sığınmıştır! Kukla idarenin üyeleri, memleket dışına kaçma hazırlıkları içindedirler. Durum öylesine ümitsizleşmiştir ki, bir kukla subay, Saygon'da, bonzlar usulü kendini yakmaktan başka çıkar yol bulamamıştır.

Öte yandan, bizzat Amerika'da, savaş yeni buhranlara yol açmaktadır. Kamu oyu, bu çirkin saldırının son bulması için, artan bir baskıda bulunmaktadır. Barış vaat ettiği için seçilen Nixon, sözünü tutmaya mecbur edilmektedir. Amerikan ekonomisi ise, gittikçe yükselen savaş masraflarına artık tahammül edememektedir. Tehlikeli hale gelen enflasyonu önlemenin son çaresi olarak, Vietnam'da barış yapılması görülmektedir. Böylece, Vietnamlıların uzun vadeli stratejileri, kesin sonuca hızla yaklaşmaktadır. Yakın gelecekte, Amerikan emperyalizminin Vietnam'daki kaderi, siyasi bir Dien Bien Fu olacaktır.

İKİLİ ANLAŞMALAR ya da «ÜS YOK TESİS VAR»

Türkiye ile Amerika arasında ötedenberi «askeri kolaylıklar anlaşması» hikâyesi altında imzalanmış bulunan ikili anlaşmalar, bir hayli süren kitabına uyurma gayretlerinden sonra, Dışişleri Bakanı Çağlayangil'e çiçeği burnunda Amerikan Büyükelçisi Handley tarafından «temel anlaşma» olarak yeniden imzalandı.

Türkiyede sosyalist gayretler yoğunluk kazanmaya kadar kamu oyu bu ikili anlaşmalardan habersizdi. Mesele sosyalistler tarafından açığa vurulunca, bu işlerin ne işler olduğu anlaşıldı. Öyle ki, önceleri, bu konuda söylenenleri güldürme gerekçeleriyle örtbas etmeğe yeltenenler dahi sonunda meseleyi ele almak zorunda kaldılar.

Meselenin ele alınması hiç bir şeyi halletmedi. Çünkü söz konusu kişiler, gerçekte meseleyi halletmek için değil, bir başka biçimde kamu oyuna yutturmanın çarelerini aramak için gayretlere düştüler. Ortaya çıkan gerçekler karşısında böyle yapmak, halk'ın gözünü boyamak için bir zorunluluk olmuştur. Ama öte yandan her şey olduğu gibi devam ettirmek de, siyasi mezhepleri açısından bir zorunluluktu. İşte bu zorunluluklara göre hareket edildi. Hepsisi bu.

Çağlayangil'in söyledikleri arasında meseleyi derinliğine kavrayamayanların kulağına hoş gelecek sözler var. ...üstlere ait topraklar Türk toprağı sayılmıyş... üsleri denetleyebilirmişiz... filân. Bir kere üslere ait topraklar Türkiye toprağı sayılmaz diye imza basacak adamın dumunu sıyrılır. Elbette bu topraklar Türkiye toprağıdır. Hani tersine imza basılabilir... Ama, bu topraklar fiiliyatta Amerikanın istifadesine devredilmiştir. Bu topraklar üzerinde Amerikalılar kendi hesaplarına göre işler çevirmektedirler. İşin aslı bu. Denetlemeye gelince, Amerikanın kendi maktatlarına göre kurduğu bu üslerde neyi denetleyeceğiz, nasıl denetleyeceğiz? Bu öyle kolay iş değildir. Bırakınız kolaylığımı, olacak iş değildir. İşin her türü girdiğini çıktısını, bütün teknik yönünü ve Amerika-

lının kafasının içinde dönenleri bilmek gerekir. Mümkün mü bu?

Çağlayangil, söyledikleriyle bir nevi kurnazlık taslamaktadır. Fihli durum karşısında deniliyor ya : «Bu yerler Türk toprağı sayılamaz.. bu yerlere Türkler giremez...» Şimdi, Çağlayangil, anlaşmaları telleyip pullayıp, meselenin burasını hoş göstermeğe çalışmaktadır. Çünkü halk oyunu en çok işin bırasını etkilemektedir.

Asi olan şey, bağımsızlığımızı ağır şekilde zedeleyen ikili anlaşmalardan bütünü yakayı sıyırmasıdır. Amerika, NATO anlaşmasının hükümlerine sığınarak, Türkiye'nin altından girip üstünden çıkmıştır. Ayrıca, Amerika, bugün, NATO ile hiç ilişkisi olmayan üslere sahiptir Türkiye'de. Bu, ne bağımsızlığımızla, ne egemenlik haklarımızla ve ne de geleceğimizin garantisizliğiyle bağdaşır.

Mesele meclislerde görüşülmeliydi. İşin aslı esası ortaya konulmalıydı. Kimin ne diyeceği varsa demeliydi. Bu olmadı. Görünüşe göre olmayacak da.

İkili anlaşmaları düzene (!) sokan bu anlaşma, Çağlayangil'in ağzıyla, «temel anlaşma»dır. Bu ifadeye göre sözleşmenin, Anayasamızın 65. maddesi uyarınca, T.B.M.M. ce onaylanması gerekir. Kaldı ki, aslında, meselenin mahiyeti bunu gerektirir. Ama Dışişleri Bakanlığı sözcüsü İççen'e göre buna hacet yoktur. Bakanlar Kurulu kararı anlaşmanın onaylanmasına kâfidir. Gizli hesap, gizli iş...

Konu aydınlığa kavuşturulmuş yeniden ele alacağız. Ancak şunu kesin olarak bir daha söyleyebiliriz ki, yapılan işten hayır yoktur. Bazen bir şeyin ne olduğunu anlamak için o şeyi kimin yaptığını bilmemiz kâfidir. Bu işi üsleri kendi halkına «etia» diye yutturmaya kalkan bir iktidar yapmıştır. Bu işi kendisini alabildiğine Amerikanın dağasına kaptırmış olan bir iktidar yapmıştır. Bu, anlayana çok şey anlatır.

ŞABAN ERİK

SEÇİM VE SOSYALİSTLER

HÜSEYİN ERGÜN

Seçimler bizim için, burjuva partileri için olduğundan çok farklı bir anlam ve önem taşır. Burjuva partileri için, seçimler, sömürü ve baskı politikalarını, halk yığınlarına, iktidarda iseler onaylatmak, muhalefette iseler benimsetmek ve her iki halde de kendi ideolojilerini halk yığınlarına aşılamak için bir fırsattır. Kampanyayı bunu başarmak için yoğunlaştırır ve ayrıca seçim çalışmalarında teşkilatlarını sunar, güçlendirmeye çalışır. Halkın karşısına* seçimden seçime gelmek onlar için yeter. Çünkü, ayrıca seçim dışı dönemlerde de halkı uyutmak için çeşitli teşkilatları seferberdir. Seçim sonuçları, alınan oylar, bir yanı sıra onların baskı ve sömürü politikaları ile ideolojilerini halk yığınlarına, onaylatma, benimsetme ve aşılamada başarılarını gösterir; teşkilatlarının gücünü öğrenmede bir ölçü olur. Burjuva partilerinden hangisinin temsil ettiği eğilimin halk yığınlarının umudunu çalabilmediğini ortaya koyar. Alınan oylar başarının ölçüsüdür.

Sosyalist bir parti için ise, seçimlerde oy almak, oyları artırmak oldukça geri planda bir meseledir. Asıl önemli olan işçi ve öteki emekçi sınıflarının uyanıp, bilinçlenmesi ve örgütlenmesidir.

tırmasıdır. Oyların artmasını, ikinci derecede ve bir yan ürün olarak düşünmek gerekir. Çünkü, bildiğimiz gibi, işçi ve müttefiki emekçi sınıfların iktidara gelmesi, bir burjuva partisinin yerine ötekini gelmesine benzemez. Sosyalist partinin yapacağı iş kurulu düzeni sürdürmek değil, sömürü çarkını kırmak, ve yeni bir düzen kurmaktır. Bu ise, bilinçli ve güçlü, işçi ve öteki emekçi sınıflara fiilen önderlik edebilen bir teşkilatı gerektirir. Böyle bir teşkilata sahip olmayan parti, sözgelimi, oyların büyük bir çoğunluğunu alsa bile, ne iktidarı alabilir ve ne de iktidarı verseler de sosyalizmi kurma yönünde başarılı adımlar atabilir. Sosyalist parti gerek iktidardan önce gerekse iktidara geçtikten sonra, zorlu bir sınıf mücadelesini yürütecek güçte olmak zorundadır. Bu bakımdan oy, bizim için, teşkilatımızın gücünü gösterdiği ölçüde önemlidir. Yoksa halkın teşkilatımızın önderliği olmadan, burjuva partilerinden umut kesmesi sonucu, bir de bunları deneyelim, diyerek verdiği oylar, sosyalist bir parti için çok geri planda bir önem taşır ve ancak bu oyları verenleri bilinçlendirip örgütlemenin daha kolay olduğunu gösterir.

Seçimler bir yandan mevcut örgütün kendisini bir daha sınaması ve eylem içinde gücünü örgütün halkın karşısında kendini sınaması, kendini yenilemesi için, öte yandan halk yığınlarıyla bağlar kurması, bağlarını geliştirmesi ve özellikle namuslu halk önderlerinin tanınıp partiye kazanılması açısından büyük bir fırsattır. Hem partide hem de halk arasında bilincin artması teşkilatlanmanın ilerlemesi, partinin emekçi sınıflara öncülük edebilme yeteneğinin gelişmesi için seçimlerden de yararlanmak lazımdır.

Şüphesiz ki, sosyalist bir parti için çalışma dönemi yalnız seçim sıraları değildir. Burjuva partileri seçimden seçime halkın karşısına giderler ve bu, onlara yeter. Oysa sosyalist parti, seçimleri, yalnızca çalışma programının bir parçası olarak düşünmek ve bir bakıma, her gün seçim varmış gibi, dursuz duraksız çalışmak zorundadır.

Partiyi bir oy alma makinası, bir milletvekili şirketi gibi düşünmek yanlıştır. Oy sayısı, milletve-

kili sayısı çok kere sosyalist partinin gücüyle doğru orantılı olmaya bilir. Bunlar, örgütün gücünü, örgütün halka önderlik edebilme yeteneğini yansıttığı ölçüde önemlidir.

Bütün sosyalistler seçimleri bu açıdan değerlendirmek ve çalışmalarını buna göre yürütmek zorundadırlar. Burjuva partilerinin şatafatlı seçim kampanyaları bizi şaşırtmamalıdır. Onların halkı bilinçlendirip örgütlemek yolunda bir derterli olmadığını hatırdan çıkarmamak zorundayız.

Bir de son olarak, seçimlerde bütün sosyalistler olanca güçleriyle, yukarıda söylediğimiz ilkeler çerçevesinde çalışmakla yükümlüdürler. Bu konuda en küçük bir tereddüde kapılmaya yer yoktur. Şüphesiz bu çalışmalarda halk dalkavukluğuna, oy avcılığına yer olmayacaktır. İşçi sınıfı ve öteki emekçi sınıfların uyanıp bilinçlenmesi, örgütün gücünün artması için çalışılacaktır. Partinin böyle bir çalışma sonucu olan başarısı, kesinlikle, sosyalist mücadelede doğru çizgide olmayanlara değil, sosyalistlere ait olacaktır.

İZLEM YAYINLARI

TÜRKİYE 1968
(Rakamlarla Türkiye)
Tevfik Çavdar (750 Krş.)

LOUIS BONAPARTE'İN DARBESİ
(18 BRÜMER)
Karl MARX (500 Krş.)

ÇİNDE SOSYALİZMİN KURULUŞU
J. Charrière, Ch. Bettelheim
(500 Krş.)

Emekçinin Kitaplığı:

EMEKÇİ SINIFI ve GREV
Çetin Özek (400 Krş.)

ANAYASAYI NİÇİN SAVUNMALIYIZ?
Murat Sarıca (400 Krş.)

SOSYAL DÜŞÜNCENİN GELİŞMESİ
Oya Sencer (300 Krş.)

POLİTİK EKONOMİNİN ESASLARI
Lev Leontyev (300 Krş.)

İZLEM YAYINEVİ :
Nuruosmaniye Caddesi Benice Han
Cağaloğlu — İSTANBUL

EMEK * Onbeş Günlük Sosyalist Gazete
İki Haftada bir Pazartesi Günleri çıkar.
Sahibi : Şaban ERİK * Genel Yayın Müdürü :
Sadun AREN * Yazı İşleri Müdürü : Hüseyin
ERGÜN * Yıl : 1 - Sayı : 6 - Fiyatı : 150
Kuruş - 14 Temmuz 1969

Yönetim Yeri : Süleyman Sırrı Sokak 2/B
Yenişehir/ANKARA - Tel 17 05 76 *
P.K. 276 Bakanlıklar/ANKARA * Abone
Şartları : 13 Sayı : 12,5 TL., 26 Sayı : 25,—
TL., 52 Sayı : 50,— TL. İLAN : Santimi
25,— TL. Yayın ilânları yüzde 50 indirimli-
dir. Küçük yayın ilânları kelimesi
75 Kuruştur.

İstanbul Temsilciliği : S. Günay AKARSU
Nuruosmaniye Cad. Benice Han - Cağaloğlu
İstanbul * Telefon : 26 29 64 * İzmir Temsil-
ciliği : Güner ELİÇİN, Akgerman Han 404
İZMİR * Tel : 24 986 * İstanbul Dağıtım :
Fuat BÜTE, Ankara Cad. 8 İstanbul *
Tel : 27 89 49 *
Dizgi ve Baskı : Baylan Basım ve Ciltleri